

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích  
Teologická fakulta  
Katedra etiky, psychologie a charitativní práce

## **Bakalářská práce**

Potravinová pomoc a potravinové banky v České republice

Vedoucí práce: Mgr. Martina Pavelková

Autor práce: Andrea Vrbová

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Forma studia: prezenční

Ročník: 3

2019

## **Prohlášení**

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 25.3. 2019

.....

Vrbová Andrea

## **Poděkování**

Ráda bych poděkovala vedoucí své bakalářské práce magistře Martině Pavelkové za cenné rady, trpělivost, ochotu a odhodlání.

Dále bych chtěla poděkovat své mamce, která za mnou stále ve všech mých životních rozhodnutích a vždy mi poskytovala podporu.

## Obsah

Úvod.....	6
1 Právo na potraviny.....	6
2 Potravinová pomoc .....	7
2.1 Potravinová pomoc v dějinách až do současnosti.....	8
2.1.1 Láska k bližnímu jako základ pomoci.....	9
2.1.2 Vývoj konceptu potravinové pomoci .....	10
2.2 Definice potravinové pomoci.....	12
2.3 Funkce a druhy potravinové pomoci.....	13
2.3.1 Programová potravinová pomoc .....	14
2.3.2 Projektová potravinová pomoc.....	14
2.3.3 Humanitární pomoc neboli krizová potravinová pomoc.....	14
2.4 Evropská potravinová pomoc .....	15
2.5 Fond evropské pomoci nejchudším osobám (FEAD).....	16
3 Potravinová pomoc v České republice .....	18
3.1 Operačním program potravinové a materiální pomoci pro programové období 2014-2020 (OP PMP).....	18
3.2 Realizace potravinové a materiální pomoci .....	19
3.2.1 Potravinová deprivace dětí ve vážné sociální nouzi.....	19
3.2.2 Materiální deprivace osob a domácností ve vážné sociální nouzi.....	19
3.2.3 Potravinová deprivace osob a domácností ve vážné sociální nouzi.....	20
4 Potravinová banka .....	20
4.1 Česká federace potravinových bank (ČFPB).....	21
4.2 Poslání a cíle potravinové banky .....	21
4.3 Spolupráce potravinových bank s obchodními řetězci .....	23
4.4 Národní potravinová sbírka.....	23
4.4.1 Moje zkušenost s Národní potravinovou sbírkou.....	24
5 Rozdíly v poskytování potravinové pomoci v rámci vybraných registrovaných služeb ...	25
5.1 SASANKA.....	25
5.1.1 Komu je potravinová pomoc (PP) určena?.....	25
5.1.2 Pravidelnost vydávání potravinových balíčků .....	26
5.1.3 Systém spolupráce s potravinovou bankou .....	26

5.1.4	Systém vydávání Fresh potravin .....	26
5.1.5	Zkušenosti organizace s vydáváním potravinové pomoci.....	27
5.2	Dům sv. Pavla (centrum sociálních služeb) .....	27
5.2.1	Komu je potravinová pomoc (PP) určena?.....	28
5.2.2	Pravidelnost vydávání potravinových balíčků .....	28
5.2.3	Systém spolupráce s potravinovou bankou .....	28
5.2.4	Systém spolupráce s dalšími systémy .....	28
5.2.5	Systém vydávání potravin .....	29
5.2.6	Zkušenosti organizace s vydáváním potravinové pomoci.....	29
5.3	NZDM V.I.P. (nízkoprahové zařízení pro děti a mládež).....	30
5.3.2	Pravidelnost vydávání potravinových balíčků .....	30
5.3.3	Systém spolupráce s potravinovou bankou .....	31
5.3.4	Systém vydávání potravin .....	31
5.3.5	Zkušenosti s poskytováním potravinové pomoci .....	31
5.4	Terénní program.....	32
5.4.1	Komu je potravinová pomoc (PP) určena?.....	32
5.4.2	Pravidelnost vydávání potravinových balíčků .....	33
5.4.3	Systém spolupráce s potravinovou bankou .....	33
5.4.5	Systém vydávání potravin .....	33
5.4.6	Zkušenosti s poskytováním potravinové pomoci .....	34
5.5	Porovnání zkušeností služeb s poskytováním potravinové pomoci.....	34
6	Budoucnost potravinové pomoci a potravinových bank v České republice.....	35
6.1	Financování potravinových bank .....	35
6.2	Rozšíření distribuce potravin .....	36
6.3	Výdejní místa? .....	36
	Závěr .....	37
	Seznam informačních zdrojů .....	38
	Abstrakt .....	41
	Abstrakt .....	42

## Úvod

Motivace k tomu, abych napsala bakalářskou práci na toto téma mi byla moje vlastní zkušenost s potravinovou pomocí. Tuto zkušenost jsem měla možnost načerpat díky praxi u Městské charity České Budějovice, kde jsem společně s Mgr. Terezou Koutskou mohla proniknout do celého procesu spolupráce potravinových bank a organizacemi. Byla jsem jak u vyzvedávání potravin v potravinové bance, tak u třídění potravin pro služby, tak i u samotného výdeje potravin uživatelům. Mimo jiné jsem se také zúčastnila Národní potravinové sbírky 2018, kde jsem působila jako dobrovolník. a v neposlední řadě jsem měla možnost si vyzkoušet i působit v programech, které vznikají ve spolupráci s potravinovou bankou, jako je například vaření s matkami apod. Toto celé mě inspirovalo k tomu, abych se o problematiku potravinové pomoci zajímala více, jelikož si myslím, že do budoucna se toto téma bude ještě hodně rozvíjet a měnit. Do budoucna je to totiž problematika, která bude nedílnou součástí skoro každé organizace, tudíž se s tím setká skoro každý sociální pracovník. a proto je dobré se v tomto procesu orientovat.

Cílem práce je tedy seznámení s vývojem potravinové pomoci jako takové. Je zde snaha o představení celkového pojmu, jak se potravinová pomoc vyvíjela napříč časem. Dílčím cílem je představit potravinové banky. Popsat jejich činnosti a strukturu. Dále je důležité vyzdvihnout spolupráci potravinové pomoci s potravinovými bankami a organizacemi na území České republiky. Hlavně zde mluvíme o Fondu evropské pomoci nejchudším osobám (FEAD), z kterého je financován Operační program potravinové a materiální pomoci pro programové období 2014-2020 (OP PMP), který momentálně podporuje například projekt bezplatných školních obědů pro děti v sociální nouzi. Mimo jiné tento program řeší celkovou otázku potravinové a materiální deprivace. Dále se práce zaměřuje na přímou spolupráci potravinové banky s organizacemi na území Českých Budějovic, kde se řeší jak spolupráce s potravinovou pomocí, tak systém vydávání potravin klientů, pravidelnost apod. a to vše je ještě doplněno zkušenostmi pracovníků s poskytováním potravinové pomoci uživatelům. Na závěr se práce zajímá o budoucnost potravinové pomoci v rámci České republiky, kde je nastíněno pár aktuálních problémů, které se u nás momentálně řeší.

## 1 Právo na potraviny

Právo na potraviny patří mezi základní lidská práva každého jedince, které se opírá o státní závazky jako je respekt, ochrana, naplňování. Toto právo by mělo chránit práva všech lidí tak, aby lidé netrpěli hladem, podvýživou či nedostatkem potravin obecně, jelikož právo

mít neomezený a trvalý přístup k potravinám má každý. Koncept práva na potraviny funguje od 50. let 20. století, ale jeho přesné vymezení obsahuje už dokument Výboru pro ekonomické, sociální a kulturní práva z roku 1999: „*Právo na dostačující potraviny je realizováno v situaci, kdy každý muž, žena a dítě, sami nebo v komunitě s ostatními, mají za každých okolností fyzický a ekonomický přístup k adekvátnímu množství jídla či prostředkům k jeho obstarání. Právo na dostačující potraviny by nemělo být interpretováno v úzkém slova smyslu jako minimální množství kalorií, proteinů a dalších specifických živin.*“<sup>1</sup> Což tedy znamená, že každý má právo na potraviny, které jsou fyzicky a ekonomicky dostupné v takovém množství, které je nutričně i kulturně dostačující.

Podle této definice lze rozdělit 3 základní složky práva na potraviny:

1. Dostupnost – zajištění dostatečného množství potravin pro současnou i budoucí generaci
2. Přiměřenost – zde mluvíme o kvalitě a kvantitě potravin, které se vztahují na jednotlivce. Je potřeba, aby potraviny obsahovali potřebné nutriční kvality, které daná kultura potřebuje, a s kterými má problém.
3. Přístupnost – finanční náklady pro pořízení potravin<sup>2</sup>

Když bychom se pokusili odůvodnit právo na potraviny jakožto lidské právo, můžeme vyjít z práce Stanislava Sousedíka<sup>3</sup>, který se ve své koncepci opírá o myšlení Tomáš Akvinského. Pojednává o *základních dobrech* člověka, ze kterých pak odvozuje lidská práva. Mezi tato základní dobra (mimo jiné) patří lidský život a jeho zachování. To by nebylo možné, kdyby člověk neměl možnost si nějakým způsobem opatřit výživu pro své tělo.

## 2 Potravinová pomoc

Než se budeme věnovat fenoménu potravinové pomoci, připomeňme si, co se v sociální práci chápe pomocí jako takovou.

---

<sup>1</sup> Právo na potraviny – konceptualizace pojmu | Právo na potraviny. *Právo na potraviny* [online], Dostupné z: <http://www.pravonapotraviny.cz/pravo-na-potraviny-konceptualizace-pojmu/>

<sup>2</sup> Srov. Právo na potraviny – konceptualizace pojmu | Právo na potraviny. *Právo na potraviny* [online], Dostupné z: <http://www.pravonapotraviny.cz/pravo-na-potraviny-konceptualizace-pojmu/>

<sup>3</sup> SOUSEDÍK, Stanislav. *Svoboda a lidská práva: jejich přirozenoprávní základ : esej*. Praha: Vyšehrad, 2010, str. 48-49.

*Pomoc (podpora, péče) je v nejširším slova smyslu činnost, již sociální práce dosahuje svého poslání. v užším slova smyslu je chápána jako jedna ze dvou klíčových rolí sociálních pracovníků, v jejímž rámci sociální pracovníci preferují zakázku klienta před společenskou zakázkou sociální práce. v nejužším slova smyslu je vnímána jako situace sociální práce, kdy sociální pracovník pracuje výhradně na zakázce klienta.<sup>4</sup>*

Podle Úlehly, aby pracovník mohl mluvit o pomoci, tak pomoc musí chápat jako výsledek vzájemné interakce s klientem, která splňuje tyto požadavky. Klient musí přijít s objednávkou, což znamená, že se klient rozhodl sám, ze své vlastní svobodné vůle, že chce řešit svůj problém a za sociálním pracovníkem přišel, aby mu pomohl problém vyřešit. Na to sociální pracovník reaguje tak, že klientovi dá nabídku ke spolupráci. Odpovídá tedy na objednávku klienta a zároveň přijímá objednávku. Nakonec následuje dojednání. v této poslední části se sociální pracovník a klient společně domluví na postupu spolupráce, na vymezených cílech apod. Rolí sociálního pracovníka je pomáhat klientovi k tomu, aby vlastními silami došel k naplnění společně stanovených cílů.<sup>5</sup>

## **2.1 Potravinová pomoc v dějinách až do současnosti**

Než se vůbec začneme zajímat o vznik potravinové pomoci tak, jak ji známe dnes, tak je nutné, abychom se zaměřili na to, co tomuto jednání předcházelo. Co předcházelo samotnému vzniku potravinové pomoci. a dalo by se říci, že jako první hybatel, který vedl lidi k tomu, aby soucítily s ostatními byl určitý pocit sounáležitosti a solidarity.

Solidarita mezi lidmi a k lidem, kteří jsou společensky hendikepovaní spadá do oblasti morálky, souboru norem předepisujících lidskému chování určité směřování a hranice. Před průmyslovou revolucí byla morálka založena v tradici křesťanství. Ovšem spojitost mezi morálními zásadami a náboženstvím bylo ještě na počátku novověku v Evropě velmi vyzdvihováno. Pokud pomoc neposkytovala primárně rodina, tak pomohla církev.<sup>6</sup> v dnešní západní civilizaci jsou zdroje solidarity variabilnější i slabší než v minulosti. Lidé, kteří se nemohou spolehnout na solidaritu rodiny či komunity, tak spoléhají a očekávají podporu od státu. Stát garantuje vzdělávání odborníků v pomáhajících profesích a zřizuje instituce poskytující sociální péči. Solidarita se v západních zemích v posledním století

---

<sup>4</sup> MATOUŠEK, Oldřich, KŘIŠŤAN, Alois, ed. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7., str. 20

<sup>5</sup> Srov. ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe*, str. 20-21

<sup>6</sup> Srov. MATOUŠEK, Oldřich. *Základy sociální práce*. str. 13



profesionalizovala, institucionalizovala a spojitost s křesťanstvím a jejími organizacemi se oslabila.<sup>7</sup>

### 2.1.1 Láska k bližnímu jako základ pomoci

Působení Ježíše Nazaretského změnilo tehdy myšlení celého západního světa a vývoj charitativní činnosti. Ježíš svým učením oslaboval význam Zákona, oslaboval význam společenských rozdílů, jako byla například chudoba, rozdílnost, jelikož křesťanství bylo univerzalistické, takže bylo vhodné pro všechny bez rozdílu. Dále zde máme velký důraz na Boží lásku. Láska je jádrem jeho morální teologie a je i požadavkem. Primárním zdrojem lásky je Hospodin. Jeho láskyplnost se lidem zjevila skrze jeho syna Ježíše a z tohoto zdroje lidé čerpají lásku k Bohu a k jiným lidem. Ježíš ve svém kázání vyzdvihuje dvojí přikázání lásky<sup>8</sup>: „*Milovat Hospodina a milovat svého bližního jako sám sebe.*“<sup>9</sup> Křesťanství je sociální náboženství, jelikož nevede člověka jen ke zdokonalování sebe sama, ale i ke zlepšení mezilidských vztahů a podmínek života ve společnosti.

Učení Ježíše také velmi silně ovlivnilo charitativní práci. a to hlavně podobenstvím o milosrdném Samaritánovi, kde se klade důraz na to, že Samaritán v příběhu pomohl jinému člověku v nouzi, aniž by se předem ptal, k jakému národu člověk v nouzi patří, a jaké náboženství vyznává. Příběh o Samaritánovi je modelem charitativní činnosti, jelikož popisuje posloupnost jednání, kterými se vyznačuje účinná pomoc člověku v nouzi. Samaritán bezprostředně poskytl nezbytnou pomoc, dopravil člověka do zařízení, kde se jeho stav mohl stabilizovat, poskytl mu peníze a vrátil se na kontrolu.<sup>10</sup> „*Podobenství se nemá vykládat doslovně, jeho účelem je sdělit smysl. Ten zní, že máme být jeden druhému bližním, a že bližní je ten, kdo nám pomůže nebo komu my pomůžeme navzdory tomu, že „není náš“, je cizí; navzdory jeho aroganci či nezájmu, navzdory hranicím a společenským propastem. i tento smysl v dnešních sociálních službách kulhá: chybí vzájemnost pomoci.*“<sup>11</sup>

---

<sup>7</sup> Srov. MATOUŠEK, Oldřich. *Základy sociální práce*. str. 14

<sup>8</sup> Tamtéž, str. 34

<sup>9</sup> MATOUŠEK, Oldřich. *Základy sociální práce*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-331-4., str. 34

<sup>10</sup> Srov. MATOUŠEK, Oldřich. *Základy sociální práce*. str. 37.

<sup>11</sup> BAŠTECKÁ, B. Rom se srdcem na správném místě a sociální služby v podobenství o milosrdném Samaritánovi. *Časopis Sociální práce/Sociálna práca* 4/2008, str 62. [online], Dostupné z: <http://www.socialniprace.cz/soubory/2008-4-130102145743.pdf>

## 2.1.2 Vývoj konceptu potravinové pomoci

Prvopočátek konceptu potravinové pomoci můžeme vidět ve 20. století, a to v tehdejším Sovětském svazu, kdy v roce 1921 zažívali velký hladomor. Spojené státy americké tehdy distribuovaly potraviny jednak jako formu pomoci, tak i jako projev štědrosti a vyspělosti kapitalismu.<sup>12</sup>

Důležitý je také vznik FAO (Food and Agriculture Organization). Tato organizace vznikla v roce 1945. FAO je hlavním orgánem OSN pro otázky rozvoje zemědělských oblastí a stojí v čele mezinárodního úsilí v řešení otázky chudoby, hladu ve světě a v neposlední řadě řeší také zemědělský rozvoj ve venkovských oblastech. Cílem FAO je zajistit lidem pravidelný přísun kvalitních potravin, které napomohou ke zdravému a aktivnímu životu.<sup>13</sup>

V roce 1948 byl spuštěn Plán evropské obnovy, tzv. Marshallův plán. Tento projekt měla vést Organizace pro evropskou ekonomickou spolupráci, která se v roce 1961 přeměnila na Organizaci pro ekonomickou spolupráci a rozvoj. v rámci této organizace byl vytvořen Poradní podvýbor pro nakládání s přebytky. Tento podvýbor zajišťuje poskytování potravin do rozvojových zemí, kde lidé trpí hladem. a zároveň se snaží omezit dodávání potravin od dárcovských zemí, které se tak snaží zbavit přebytků.<sup>14</sup>

V roce 1961 vznikl v rámci projektu OSN Světový potravinový program (WFP), který představuje přímý nástroj politiky potravinové pomoci. Už v roce 1963 byly zahájeny první projekty, jejichž hlavním cílem bylo prostřednictvím potravinové pomoci obnovit a podpořit sociální a ekonomický rozvoj, poskytovat potraviny a potřebné zázemí pro lidi v nouzi. Dnes je tato organizace největší humanitární organizací na světě a funguje ve více než 78 zemích světa. WPF se snaží podpořit rozvojové projekty se specifickými cíli a cílovými skupinami a snaží se vyhnout velké necílené potravinové pomoci, která je typická pro mezinárodní pomoc. v 50. a 60. letech probíhala potravinová pomoc tak, že potraviny byly dávány jako dary od jedné vlády druhé vládě. Vlády zemí příjemců prodaly potraviny na místních trzích a peníze z prodeje použily na programy pomoci chudým. v roce 1967 John Van Hengel zakládá první potravinovou banku ve Phoenixu v Arizoně, za účelem čelit nárůstu chudoby a současně

---

<sup>12</sup>Srov. PAPÁČKOVÁ, Lucie, *Potravinová pomoc a potravinové banky v boji proti chudobě v České republice*, str. 67

<sup>13</sup> Srov. Organizace OSN pro výživu a zemědělství – FAO (Ministerstvo zemědělství, eAGRI). [online], Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/mezinarodni-organizace/organizace-osn-pro-vyzivu-a-zemedelstvi.html>

<sup>14</sup> Srov. PAPÁČKOVÁ, Lucie, *Potravinová pomoc a potravinové banky v boji proti chudobě v České republice*, str. 68

bojoval proti plýtvání potravinami.<sup>15</sup> v 70. letech se přístup změnil. Potravinová pomoc se stala spíše poptávkou, funguje na bázi finančního plnění a reaguje na lidské potřeby.<sup>16</sup> V roce 1984 několik charitativních asociací zakládá evropskou – potravinovou banku podle modelu z USA „Food Banks“. Podle stejného modelu vznikly další potravinové banky v evropských státech, které jsou sdruženy v národních federacích. Od roku 1986 se tyto federace spojily do Evropské federace potravinových bank, což činí 256 potravinových bank ve 21 zemích.<sup>17</sup>

V roce 1994 byla založena Česká federace potravinových bank. Nestátní organizace se zaměřují na sociální a zdravotní problémy ve společnosti a pracují v nich sociální pracovníci. Česká republika také mimo jiné usiluje o vstup do Evropské unie, a proto musí koordinovat svou legislativu, praxi sociálních služeb i výchovu sociálních pracovníků.<sup>18</sup> Postupně také sociální práce zjišťuje, že přejímání metod sociální práce ze západu není úplně funkční. Zájmy profesionálů v ČR hájí *Společnost sociálních pracovníků a Komora sociálních pracovníků*. v sociální oblasti působí i řada organizací (Asociace azylových domů, Asociace ředitelů domova důchodců apod.), které formulovaly pro svou sociální činnost pravidla a v současnosti jsou partnery státní správy při tvorbě zákonů, celostátně platných standardů sociální práce a pravidel akreditace sociálních služeb.<sup>19</sup> v roce 2005 požádala Česká federace o přijetí do Evropské federace potravinových bank. Důvodem bylo, že Česká federace chtěla naplnit ustanovení Charty evropských potravinových bank, a tak potřebovala určitou transformaci. Cílem charty je zřízení a provoz jedné potravinové banky v každém kraji.<sup>20</sup>

V roce 2013 varovala organizace OSN pro výživu a zemědělství FAO (Food and Agriculture Organization) na veliké plýtvání potravinami. Ve zprávě, která se jmenuje „Plýtvání potravinami: dopady na přírodní zdroje“ se můžeme dozvědět, že cca třetina světové produkce potravin se promrhá, což celkově představuje hospodářskou újmu v hodnotě 750 miliard dolarů, tj. 14,5 biliard korun. Podle zprávy není chyba jen v plýtvání spotřebitelů, ale i nedostatečnou komunikací v dodavatelském řetězci. Což je v důsledku plýtváním práce, vody, půdy a dalších vstupů, které se týkají pěstování potravin v době, kdy potraviny potřebuje

---

<sup>15</sup> Srov. Co jsou PB :: Česká Federace potravinových bank. *Česká Federace potravinových bank* [online], Dostupné z: <https://pbanka.webnode.cz/cfpb/co-jsou-pb/>

<sup>16</sup> Srov. PAPÁČKOVÁ, Lucie, *Potravinová pomoc a potravinové banky v boji proti chudobě v České republice*, str. 69

<sup>17</sup> Srov. Co jsou PB :: Česká Federace potravinových bank. *Česká Federace potravinových bank* [online], Dostupné z: <https://pbanka.webnode.cz/cfpb/co-jsou-pb/>

<sup>18</sup> Srov. MATOUŠEK, Oldřich. *Základy sociální práce*, str. 152

<sup>19</sup> Tamtéž, str. 153

<sup>20</sup> Srov. Co jsou PB :: Česká Federace potravinových bank. *Česká Federace potravinových bank* [online], Dostupné z: <https://pbanka.webnode.cz/cfpb/co-jsou-pb/>

miliardy lidí. Jsou zde ztráty jak při výrobě, tak i při spotřebě. Potraviny, které se buď nedostali do finálního prodeje nebo se zkazili se nazývají „ztracené jídlo“. Například banány, které spadnou z nákladního auta jsou považovány za „ztracené jídlo“. Naopak potraviny, které projdou spotřební lhůtou se nazývají „potravinový odpad“. FAO si dalo tedy za cíl podnítit vlády a ostatní spoluúčastníky potravinového průmyslu, aby snižovali množství odpadu.<sup>21</sup>

A tak jsme se nakonec dopracovali k nejnovější novele zákona o potravinách a tabákových výrobcích, která vyšla v platnost 1. ledna 2018. Novela se týká všech obchodů s potravinami, které mají prodejní plochu víc jak 400 m<sup>2</sup>. Tyto obchody musejí darovat a nabízet charitám neprodejné potraviny, které by za normálních okolností skončili na skládce. Organizace je pak rozděluje uživatelům.<sup>22</sup> Novela zákona ukládá řetězcům povinnost, aby potraviny, které nejsou zcela v souladu s potravinovým právem, ale jsou bezpečné, nebo jim hrozí nespoteřování, darovaly. Spadají sem i výrobky, které jsou chybně, nepřesně či nedostatečně označeny.<sup>23</sup> Tato novela už čelila stížnosti, kdy bylo žádáno její zrušení. Ovšem tato stížnost byla zamítnuta Ústavním soudem dne 2.1. 2019. Naopak se ukazuje, že novela zákona prohloubila již probíhající spolupráci řetězců a potravinových bank.

Jak na můžeme vidět ze stručného přehledu dějin, tak se vlastně neustále potýkáme ze stejnými či podobnými problémy. Neustále bude někdo, kdo bude potřebovat nějak pomoc. Společnost jako taková na to nějakým způsobem reaguje, mění postoje, mění nástroje a zkouší, co by vlastně mohlo fungovat nejlépe. Otázkou je, zdali jdeme doopravdy dopředu. Zdali se doba nezměnila tak moc, že už ani nevíme, jak pomoc účelně poskytnou. Nicméně potravinová pomoc jako taková narůstá na popularitě a celkově na potřebnosti, jelikož postupně narůstá počet lidí, kteří tuto pomoc potřebují.

## **2.2 Definice potravinové pomoci**

V minulé kapitole jsme se věnovali tomu, jak vlastně vznikla myšlenka a následně koncept potravinové pomoci jako takové. Dnes už by se dalo říci, že potravinová pomoc je nepostradatelnou součástí dnešního světa, která je neustále ve vývinu. Proto je nutné si nějakým

---

<sup>21</sup> Srov. KRAJČIGR, Miroslav, *Zdroje finančních prostředků pro provoz potravinových bank v České republice*, str. 15-16

<sup>22</sup> Srov. Novela zákona o potravinách – *Narodní potravinová sbírka*. Národní potravinová sbírka [online]. Dostupné z: <https://narodnipotravinovasbirka.cz/novela-zakona-o-potravinach/>

<sup>23</sup> Srov. Novela zákona o potravinách – *Narodní potravinová sbírka*. Národní potravinová sbírka [online]. Dostupné z: <https://narodnipotravinovasbirka.cz/novela-zakona-o-potravinach/>

způsobem tento pojem definovat tak, aby bylo po přečtení každému jasné, co vlastně potravinová pomoc nabízí, jaké jsou její cíle a možnosti.

Základem potravinové pomoci je poskytnout potraviny tam, kde je jejich akutní nedostatek. „V roce 2003 na setkání v Berlíně experti na potravinovou pomoc diskutovali o platné a odpovídající definici potravinové pomoci. Nakonec se shodli na tom, že potravinová pomoc by neměla být zaměřena pouze na zdroje financování, nebo specifika transakcí, ale měla by brát v potaz všechny související mezinárodní akce a programy a roli nepotravinových zdrojů úzce spojených s problematikou hladu. Potravinová pomoc by měla být chápána jako veškeré podpůrné intervence s cílem zlepšit situaci chudých v krátkodobém i dlouhodobém měřítku, ať už skrze mezinárodní nebo národní pomoc, či soukromé zdroje.“<sup>24</sup>

Mousseau zase charakterizuje potravinovou pomoc jako soubor nástrojů a intervencí. v obecné rovině vnímá potravinovou pomoc jako poskytnutí potravin v zemích, kde je nedostatek. Jako je Asie a Afrika.<sup>25</sup>

Barret a Maxwell zase hovoří o vágní a nejasné definici potravinové pomoci. Vycházejí z toho, že definice potravinové pomoci je vnímána jako pomoc v podobě poskytování potravin jednotlivcům a rodinám. Podle toho programu by do programu spadali běžné americké rodiny, které se k potravinám dostanou nejčastěji v podobě programů ve školní jídelně, programů pro podporu chudých, stravenek a jiných poukázek na nákup. Důležitým bodem definice potravinové pomoci není tedy potravinová pomoc jako taková, ale důležité je si vymezit příjemce potravinové pomoci.<sup>26</sup>

### 2.3 Funkce a druhy potravinové pomoci

Funkce potravinové pomoci vychází z hlavně ze zkušeností, které mají historický charakter. Světový potravinový program (WFP), o kterém jsem se zmiňovala výše, definuje funkce. První je zlepšení výživy, dále pak příjem pro pracující, podnět k zapojení se do zemědělských aktivit, pomoc zemědělskému systému k jeho transformaci, rozpočtová podpora pro vlády zemí příjemců, podpora změny politiky dárcovskou zemí. Tato kategorizace je podle

---

<sup>24</sup> PETROVÁ, Karolína, *Potravinová pomoc – vybrané aspekty*, Olomouc, 2012, Bakalářská práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra rozvojových studií, str.12

<sup>25</sup> Srov. MOUSSEAU, F., 2005. *Food Aid or Food Sovereignty: Ending world hunger in our time* [online]. The Oakland Institute, Dostupné z: <http://www.oaklandinstitute.org/sites/oaklandinstitute.org/files/fasr.pdf>

<sup>26</sup> Srov. BARRETT, Ch., B., MAXWELL, D., 2005. *Food aid after fifty years: recasting its role*. New York: Routledge, s. 314. ISBN 04-157-0125-2.

WFP účinným prostředkem pro pochopení celého procesu potravinové pomoci. Za základní rozdělení se považuje dělení potravinové pomoci na programovou, projektovou a mimořádnou (později nazvanou jako humanitární)<sup>27</sup>

### **2.3.1 Programová potravinová pomoc**

Funguje na mezivládní bázi. Dárcovská země (donora), poskytuje komodity přímo vládě země příjemce. Potravinová pomoc není poskytována zadarmo. Dárcovské země prodávají potraviny příjemcům za nízkou cenu. Příjemci pak potraviny prodávají na vlastním trhu. Takto získané peníze se využívají pro financování rozvojové intervence nebo pro změny v makroekonomické či zemědělské politice.<sup>28</sup>

### **2.3.2 Projektová potravinová pomoc**

Tato pomoc se nejčastěji používá u rozvojových projektů, jako je podpora specifických aktivit spojených například se zemědělstvím, ekonomickým rozvojem, potravinovou bezpečností apod. Zafinancování těchto projektů poskytují granty, které poskytuje například WPT nebo mezinárodní nevládní organizace. Funkce projektové potravinové pomoci je hlavně prevence a zmírnění humanitárních katastrof. Projekty jsou většinou zaměřeny na výživu dětí ve školách, výživu matek, zásoby potravin apod.<sup>29</sup>

### **2.3.3 Humanitární pomoc neboli krizová potravinová pomoc**

Jedná se o okamžitou, krátkodobou pomoc. Tato pomoc je zaměřena na poskytování potravin zadarmo. Mimo jiné je zde snaha o zprostředkování služeb, finančních prostředků, ale také snaha předat znalosti a dovednosti, které mají napomoci k osamostatnění klienta. Humanitární pomoc se hodně rozvinula po skončení studené války, kdy se velmocí museli soustředit na humanitární krize, a to zejména na africkém kontinentu. v některých zemích je dokonce humanitární pomoc zahrnuta jako nedílná část rozvojové pomoci. To je například v Africe, kde pravidelně lidé trpí nedostatkem potravin.<sup>30</sup>

---

<sup>27</sup> Srov. PAPÁČKOVÁ, Lucie, *Potravinová pomoc a potravinové banky v boji proti chudobě v České republice*, str. 69

<sup>28</sup> Srov. PAPÁČKOVÁ, Lucie, *Potravinová pomoc a potravinové banky v boji proti chudobě v České republice*, str. 70

<sup>29</sup> Tamtéž, str. 70

<sup>30</sup> WFP, © 2016. World Food Programme: Our Work. *Food Security Analysis* [online]. World Food Programme, Dostupné z: <http://www.wfp.org/foodsecurity>

## 2.4 Evropská potravinová pomoc

Program potravinové pomoci pro nejchudší osoby byl zaveden v roce 1987. Jako popud pro založení byla tuhá zima, která měla veliký dopad na chudé lidi ve společnosti. Cílem tohoto programu je uvolnění různých druhů potravin, a to hlavně zemědělských produktů, které byly k dispozici v intervenčních zásobách Společenství. Tyto zásoby se daly dobročinným organizacím, které je následně poskytovali lidem, který to potřebovali.<sup>31</sup> Tento postup potravinové pomoci se v podstatě zachoval i do současnosti. Ovšem s tím rozdílem, že dnes se jedná o program Evropské unie.<sup>32</sup> Hlavní cíle programu jsou však stejné. Stále zde máme cíl sociální, což znamená, že se program snaží o zlepšení chudoby a cíl tržní, což je stabilizace trhů ze zemědělskými produkty pomocí snížení intervenčních zásob.<sup>33</sup> Účast států na tomto programu je dobrovolná. Každý rok je zde možnost se do programu zapojit a pozitivní je, že každý rok počet zúčastněných států narůstá. Pokud se chce stát zapojit, tak to musí ohlásit organizaci a musí sdělit své předpokládané potřeby. Komise pak sestavuje roční plán. Tento postup se aplikuje proto, že potraviny, které jsou odebírány z intervenčních zásob, nejsou většinou vhodné pro přímou distribuci. Musí být zpracované/vyměněné za konečné potravinový produkt, čímž se celá věc komplikuje, jelikož to přináší další náklady, které si ale řeší už konkrétní státy.<sup>34</sup> Subjekt, který je zodpovědný za plnění programu je platební agentura. v České republice je touto platební agenturou podle předpisu č. 306/2006 Sb. (Nařízení vlády o stanovení některých podmínek pro dodávky potravin z intervenčních zásob ve prospěch nejchudších) Státní zemědělský intervenční fond.<sup>35</sup>

Potravinová pomoc z Evropského programu potravinové pomoci pro nejchudší osoby (PEAD) se poskytuje hlavně prostřednictvím dobročinných organizací, které jsou vybrány příslušným členským státem, a kterým se bezplatně poskytují potraviny. Organizace pak musí

---

<sup>31</sup>Srov. Evropský účetní dvůr, 2009. *Potravinová pomoc Evropské unie pro nejchudší osoby: posouzení cílů, prostředků a použitých metod* [online]. Evropský účetní dvůr. Zvláštní zpráva č. 6/2009, ISBN 978-92-9207-335-0. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009\\_2014/documents/cont/dv/rs6\\_/rs6\\_cs.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/cont/dv/rs6_/rs6_cs.pdf)

<sup>32</sup>Srov. PAPAČKOVÁ, Lucie, *Potravinová pomoc a potravinové banky v boji proti chudobě v České republice*, str. 74

<sup>33</sup>Srov. Evropský účetní dvůr, 2009. *Potravinová pomoc Evropské unie pro nejchudší osoby: posouzení cílů, prostředků a použitých metod* [online]. Evropský účetní dvůr. Zvláštní zpráva č. 6/2009, ISBN 978-92-9207-335-0. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009\\_2014/documents/cont/dv/rs6\\_/rs6\\_cs.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/cont/dv/rs6_/rs6_cs.pdf)

<sup>34</sup>Tamtéž, Evropský účetní dvůr, 2009. *Potravinová pomoc Evropské unie pro nejchudší osoby: posouzení cílů, prostředků a použitých metod* [online].

<sup>35</sup>Srov. Evropský účetní dvůr, 2009. *Potravinová pomoc Evropské unie pro nejchudší osoby: posouzení cílů, prostředků a použitých metod* [online].

na vlastní náklady a zodpovědnost potraviny přijmout, uskladnit a distribuovat do dalších zařízení. Organizace samozřejmě poskytují potraviny bezplatně.<sup>36</sup>

Dobročinné organizace často působí na 3 úrovních. a to celostátní, regionální a místní. Tyto organizace mají jinou administrativní strukturu.<sup>37</sup>

1. Organizace „určené“ vnitrostátními orgány (např. Červený kříž, federace potravinových bank apod.). Tyto organizace působí na celostátní úrovni a jsou centrály pro nižší organizace. Jejich náplní je zajišťovat zastupování, kontakty se státními orgány, koordinace a dohled nad činnostmi. Tyto organizace samy neposkytují potraviny konečným příjemcům.
2. Dobročinné organizace působící na regionální/místní úrovni (např. diecézní charita, potravinové banky apod.). Tyto organizace poskytují potraviny jak konečným příjemcům, tak i nižším organizacím. Mají skladovací kapacity a přijímají potraviny.
3. Organizace působící na místní úrovni. Tyto organizace přímo poskytují potraviny konečnému příjemci. Tyto organizace většinou spadají pod hlavní dobročinné organizace, ale lze najít i nezávislé organizace, které vznikly z iniciativy místních komunit.<sup>38</sup>

## **2.5 Fond evropské pomoci nejchudším osobám (FEAD)**

Fond evropské pomoci nejchudším osobám navazuje na program (PEAD). Fond byl zřízen dle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 223/2014 o FEAD na období 2014-2020. Fond má podpořit členské státy EU (28 členských států) při poskytování materiální a potravinové pomoci pro chudé. Smyslem FEADU je pomoci nejchudším lidem s naplněním jejich potřeb tak, aby se tito lidé mohli ucházet např. o zaměstnání, navštěvovat kurzy odborné přípravy a jiné aktivity, které jsou financovány z Evropského sociálního fondu. Tato pomoc se vykonává v podobě poskytnutí potravin, oblečení, hygienických potřeb apod. Rozdíl mezi programem PEAD a fondem FEAD je ten, že se zde dají čerpat i finanční prostředky, které se

---

<sup>36</sup>Srov. Evropský účetní dvůr, 2009. *Potravinová pomoc Evropské unie pro nejchudší osoby: posouzení cílů, prostředků a použitých metod* [online]

<sup>37</sup>Srov. Evropský účetní dvůr, 2009. *Potravinová pomoc Evropské unie pro nejchudší osoby: posouzení cílů, prostředků a použitých metod* [online]

<sup>38</sup>Srov. Evropský účetní dvůr, 2009. *Potravinová pomoc Evropské unie pro nejchudší osoby: posouzení cílů, prostředků a použitých metod* [online]



dají použít na projekty za účelem sociálního začleňování.<sup>39</sup> Fond FEAD se cílí především na osoby a domácnosti, které jsou ohroženy sociálním vyloučením. Dále pak na osoby a domácnosti, které nežijí ve vlastním či nájemním bydlení nebo jsou ohroženy ztrátou bydlení. Dále, jestli nežijí v nevyhovujícím prostředí, a nebo jsou ve vážné sociální nouzi. Pokud se osoby či domácnosti nacházejí v takové tíživé situaci, tak pak mají nárok na pomoc. Specifikum fondu je to, že pomoc, která se poskytuje, by měla být doplněna o poradenství a doporučení na podporu sociálního začleňování.<sup>40</sup> Fond FEAD se snaží vypomoci všem zemím, které mají své specifické problémy. v každé zemi jsou jiné rozdíly, a i mezi nimi. v těchto rozdílech musí členské státy přijmout řešení, která budou co nejpřesněji odpovídat jejich poměrům. Díky fondu FEAD se pomoc může poskytovat pružně tím, že si státy specifikují své cílové skupiny, kterým fond může pomoci. Pomoc může být poskytnuta jak potravinami, tak hmotnou pomocí.<sup>41</sup>

Způsob, jak se pomoc dostává k lidem se dá shrnout do krátkých bodů. Prvně členské státy naplánují programy na základně vnitrostátní situace a potřeb. Mohou si vybrat jakou pomoc budou preferovat, zdali potravinovou či hmotnou. a nebo možnosti mohou sloučit dohromady a využít tak oboje. Dále následuje volba preferovaného modelu, což znamená, že se vnitrostátní orgán rozhodl, jak se bude FEAD organizovat na vnitrostátní úrovni. Vzniknou tak operační programy členských zemí, které musí schválit Evropská komise. Programy pak probíhají v letech 2014–2020. Po schválení programu si vnitrostátní organizace vyberou partnerské organizace (veřejné, neziskové), aby podporu z fondu FEAD řídily. Vnitrostátní organizace nebo některá partnerská organizace musí pomoc nejdříve zakoupit. Materiál se pak dostává do partnerských organizací, které mají na starost distribuci. Ti pomoc distribuují potřebným.<sup>42</sup> Například Česká republika má přiděl z rozpočtu FEAD (2014–2020) činí 23,3 milion EUR + státní příspěvek 4,1 milion EUR.<sup>43</sup>

---

<sup>39</sup>Srov. MPSV, 2016. Ministerstvo práce a sociálních věcí: Domovská stránka. *Fond evropské pomoci nejchudším osobám* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/18823>

<sup>40</sup> Srov. Evropská unie. 2016. *Prolomení začarovaného kruhu chudoby a strádání* [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie ISBN 978-92-79-50155-5. Dostupné z: [http://publications.europa.eu/resource/ellar/5fc535d2-9988-11e5-b3b7-01aa75ed71a1.0005.04/DOC\\_1](http://publications.europa.eu/resource/ellar/5fc535d2-9988-11e5-b3b7-01aa75ed71a1.0005.04/DOC_1)

<sup>41</sup> <sup>41</sup> Srov. Evropská unie. 2016. *Prolomení začarovaného kruhu chudoby a strádání* [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie ISBN 978-92-79-50155-5. Dostupné z: [http://publications.europa.eu/resource/ellar/5fc535d2-9988-11e5-b3b7-01aa75ed71a1.0005.04/DOC\\_1](http://publications.europa.eu/resource/ellar/5fc535d2-9988-11e5-b3b7-01aa75ed71a1.0005.04/DOC_1)

<sup>42</sup> Srov. Evropská unie. 2016. *Prolomení začarovaného kruhu chudoby a strádání* [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie ISBN 978-92-79-50155-5. Dostupné z: [http://publications.europa.eu/resource/ellar/5fc535d2-9988-11e5-b3b7-01aa75ed71a1.0005.04/DOC\\_1](http://publications.europa.eu/resource/ellar/5fc535d2-9988-11e5-b3b7-01aa75ed71a1.0005.04/DOC_1)

<sup>43</sup> Srov. Evropská unie. 2016. *Prolomení začarovaného kruhu chudoby a strádání* [online].

### 3 Potravinová pomoc v České republice

Chudobou či sociálním vyloučením v České republice bylo z posledních statistických dat k roku 2013 ohroženo 14,6 % populace, tj. cca 1.508 tis. osob. v mezinárodním srovnání s ostatními členskými státy EU patří Česká republika mezi země, kde jsou rizika chudoby a sociálního vyloučení nižší. Přesto jsou u nás určitá rizika, která mohou způsobit sociální vyloučení a chudobu, pokud se nebudou efektivně řešit. a to hlavně dlouhodobá nezaměstnanost a neúplné rodiny s dětmi či rodiny s více dětmi.<sup>44</sup> Proto je jedna z prioritních oblastí národní strategie reforem vlády České republiky, v rámci plnění národních cílů do roku 2020 stanovených v Národních programech reforem, usilovat o konkrétní opatření v oblasti trhu práce a sociální ochrany o zmírnění chudoby. Mimo jiné sem patří i zajišťování základních zdrojů a důstojného příjmu a zlepšení sociálních služeb.<sup>45</sup>

V oblasti boje proti chudobě si vláda ČR stanovila jako cíl zachovat počet osob ohrožených chudobou či sociálním vyloučením tak, jako to bylo v roce 2008 (15.3% celkové populace). Samozřejmě se snaží také o snížení a to o 30 000 osob. v této souvislosti přijalo Ministerstvo práce a sociálních věcí Operační program potravinové a materiální pomoci na období 2014–2020, který čerpá z fondu FEAD.<sup>46</sup>

#### 3.1 Operačním program potravinové a materiální pomoci pro programové období 2014-2020 (OP PMP)

Pomoc je poskytována bezplatně lidem, který jsou ohroženi chudobou a sociálním vyloučením. Dále pak na materiálně deprimované rodiny s dětmi, osoby bez domova, osoby ohrožené ztrátou bydlení, osoby či domácnosti žijící v nevyhovujícím bydlení apod. v rámci programu je také možné poskytovat aktivity, které slouží jako preventivní opatření ke vzniku krizových situací. Jsou zaměřeny na eliminaci negativních sociálních jevů pomocí například základního sociálního poradenství, finančního poradenství, výživové poradenství atd. Program tak doplňuje národní systém sociálního zabezpečení.<sup>47</sup> Operační program se snaží podporovat sociální začlenění, které vede ke zlepšení přístupu osob ohrožených chudobou a sociálním

---

<sup>44</sup> Srov. Evropská unie. 2016. *Prolomení začarovaného kruhu chudoby a strádání* [online].

<sup>45</sup> Srov. Evropská unie. 2016. *Prolomení začarovaného kruhu chudoby a strádání* [online].

<sup>46</sup> Srov. PAPÁČKOVÁ, Lucie, *Potravinová pomoc a potravinové banky v boji proti chudobě v České republice*, str. 80

<sup>47</sup> Srov. PAPÁČKOVÁ, Lucie, *Potravinová pomoc a potravinové banky v boji proti chudobě v České republice*, str. 81

vyloučením. Což je například zajištění základních zdrojů a dostačujícího příjmu pro osoby, které jsou sociálně slabší, a je zde snaha o zlepšení kvality života.

### **3.2 Realizace potravinové a materiální pomoci**

#### **3.2.1 Potravinová deprivace dětí ve vážné sociální nouzi**

Jedná se o pomoc v podobě příspěvku na zajištění bezplatného školního stravování u dětí od 3–15 let, které jsou ohroženy chudobou či sociálním vyloučením. Aby se děti dostali do posuzované skupiny, tak musí být posouzen konečný rodinný příjem. Informace o konečném příjmu poskytuje úřad práce. Příspěvek na bezplatné stravování odpovídá výši, kterou hradí rodiče ostatních dětí. Mimo jiné rodiče musí pobírat dávky hmotné nouze a zároveň rodiče musí zajistit to, aby jejich dítě mělo řádnou povinnou docházku. Tento program napomáhá k tomu, aby se eliminoval problém špatného a nepravidelného stravování. Špatné stravování může způsobit potravinovou deprivaci se špatný zdravotní vývoj. Mimo jiné se pak děti také lépe soustředí na výuku, podporuje to také školní docházku, segregaci apod.<sup>48</sup>

#### **3.2.2 Materiální deprivace osob a domácností ve vážné sociální nouzi**

Pomoc je zacílena především na lidi, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením či chudobou. Ať už se jedná o materiálně deprivované rodiny bez vlastního či nájemního bytu (azylové domy, ubytovny), o rodiny, které žijí v nevyhovujících podmínkách, o rodiny ve finanční tísní žijící ve vyloučených lokalitách, tak je zacílena i na lidi bez domova apod.<sup>49</sup>

Partnerské organizace těmto osobám poskytují především materiální pomoc v podobě základních věcí pro dítě (základní novorozenecké a kojenecké vybavení, hygienické potřeby, ošacení apod.), dále pak věci k osobnímu využití jako hygienické potřeby, deky, spací pytle, kuchyňské vybavení apod. Předpokladem k úspěchu intervence je zajištění další spolupráce poskytovatelů pomoci s obcemi, které by měli informovat nejpotřebnější o možné a dostupné pomoci.<sup>50</sup>

---

<sup>48</sup> Srov. MPSV, 2016. Ministerstvo práce a sociálních věcí: Domovská stránka. *Fond evropské pomoci nejchudším osobám* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/18823>

<sup>49</sup> Srov. MPSV, 2016. Ministerstvo práce a sociálních věcí: Domovská stránka. *Fond evropské pomoci nejchudším osobám* [online]

<sup>50</sup> Srov. PAPÁČKOVÁ, Lucie, *Potravinová pomoc a potravinové banky v boji proti chudobě v České republice*, str. 84

Cílem pomoci je zlepšit podmínky, které jsou v rodině pomocí dostupnosti základního spotřebního zboží. Což pak napomůže k lepšímu stylu života, jak pro dítě, tak pro rodinu.

### 3.2.3 Potravinová deprivace osob a domácností ve vážné sociální nouzi

Pomoc je zacílena především na lidi, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením či chudobou. Ať už se jedná o materiálně deprivované rodiny bez vlastního či nájemního bytu (azylové domy, ubytovny), o rodiny, které žijí v nevyhovujících podmínkách, o rodiny ve finanční tísní žijící ve vyloučených lokalitách, tak je zacílena i na lidi bez domova apod.<sup>51</sup>

Potraviny poskytují organizace, které mají za úkol zajišťovat potraviny nebo pomoc při zajištění stravy pro chudé lidi. Jsou různé možnosti, jak mohou potraviny poskytovat. Buďto v podobě hotových jídel, což se může dít například v NNO (nízkoprahové centrum), kde mohou mít podmínky pro vaření, a proto je možné, aby se mohlo jídlo zkonsumovat na místě a nebo mohou být upravena tak, aby si je lidé mohli odnést.<sup>52</sup> Další možnost je v podobě potravinového balíčku, kde se nachází povětšinou suché a trvanlivé potraviny jako jsou například těstoviny, rýže, konzervované věci, plechovky apod. Mimo suchých potravin se také mohou poskytovat fresh balíčky, kde jsou netrvanlivé potraviny, jako je zelenina, ovoce, salámy apod., které se musejí co nejdříve zpracovat. Balíčky jsou upravené tak, aby si je člověk mohl odnést a doma zpracovat. Balíčky je také možné poskytovat lidem na ulici. Program také přispívá nejchudším dětem na stravování ve školních jídelnách. a to jak v mateřských školkách, tak na základních školách a víceletých gymnáziích. Což by mělo eliminovat problém špatného a nepravdivého stravování dětí, které žijí v chudých rodinách. Pokud se děti pravidelně nestravují a strádají, tak to může způsobit potravinovou deprivaci a špatný zdravotní vývoj. Mimo jiné také stigmatizaci a vyloučení z kolektivu.<sup>53</sup>

## 4 Potravinová banka

V minulých kapitolách jsme si vysvětlili pojem potravinové pomoci jako takové. Vysvětlili jsme si, jak se dělá, jaké je její struktura, vývoj, a co vedlo k založení projektu potravinových bank. v následující kapitole se budeme věnovat popisu potravinových bank na

---

<sup>51</sup> Srov. MPSV, 2016. Ministerstvo práce a sociálních věcí: Domovská stránka. *Fond evropské pomoci nejchudším osobám* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/18823>

<sup>52</sup> Srov. MPSV, 2016. Ministerstvo práce a sociálních věcí: Domovská stránka. *Fond evropské pomoci nejchudším osobám* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/18823>

<sup>53</sup> Srov. PAPÁČKOVÁ, Lucie, *Potravinová pomoc a potravinové banky v boji proti chudobě v České republice*, str. 81

území České republiky. Mimo jiné si představíme projekt Národní potravinové sbírky, která se pořádá od roku 2013 každý rok a je rok od roku úspěšnější.

#### **4.1 Česká federace potravinových bank (ČFPB)**

*„Česká federace potravinových bank je nevládní, apolitická a není vázaná na žádné náboženské hnutí. ČFPB je členem Evropské federace potravinových bank FEBA a členem Celosvětové sítě potravinových bank GFN.“<sup>54</sup>*

Jedná se o organizaci, která zastřešuje potravinové banky v České republice. Konkrétně se jedná o všech 15 fungujících potravinových bank, které zastupuje na národní a nadnárodní úrovni a provozuje také centrální sklad v Modleticích. Tyto potravinové banky federace ovšem neřídí. Pouze dohlíží a koordinuje činnost potravinových bank a dbá na to, aby se dodržovaly základní pravidla Charty Potravinové banky. Jejím úkolem je tedy hájit zájmy potravinových bank na národní úrovni a pomáhat s přípravami metodik a celonárodních smluv. Česká federace je zřízena potravinovými bankami, z nichž každá z nich má jeden hlas. Dalšími členy federace je Naděje, Armáda spásy a čestní členové – Ilja Hradecký a Fabrice Plichta. v současné době má Česká republika vybudovanou komplexní síť potravinových bank.<sup>55</sup>

#### **4.2 Poslání a cíle potravinové banky**

Potravinová banka shromažďuje zdarma potraviny, které následně skladuje. Následně potraviny rozděljuje potraviny podle potřeb humanitárním nebo charitativním organizacím, které tyto potraviny poskytují potřebným. Kromě neziskových a charitativních organizací může potravinová banka poskytovat po domluvě potraviny i klubům a nebo jiným pomáhajícím organizacím. Rozdělování potravin je v kompetenci potravinové banky v každém regionu. Sama potravinová banka totiž distribuci potřebným nevykonává. Činnost potravinové banky spočívá tedy v rozdělování a darování. Snaha je hlavně pomoci lidem v akutní nouzi, ale velkou roli hraje i velikost a množství organizací, které odebírají potraviny. Zohledňuje se, zdali například organizace dokáže udat potraviny po datu minimální trvanlivosti, zdali může brát i zeleninu a ovoce, a jestli například s klienty nevaří v rámci organizace. Cílem potravinových bank je bojovat proti plýtvání potravinami a dělit se o ně s těmi, kdo je potřebují. a v neposlední

---

<sup>54</sup> Srov. Česká Federace potravinových bank, © 2010a. Potravinová banka: Úvodní stránka: Potravinové banky: O nás, *Potravinové banky* [online]. Dostupné z <http://potravinovebanky.cz/o-nas/>

<sup>55</sup> Česká Federace potravinových bank, © 2010a. Potravinová banka: Úvodní stránka: Potravinové banky: O nás, *Potravinové banky* [online]. Dostupné z <http://potravinovebanky.cz/o-nas/>

řadě obnovovat solidaritu mezi lidmi.<sup>56</sup> Potravinové banky potraviny získávají buď od potravinových řetězců, z potravinových sbírek, evropského programu potravinové a materiální pomoci, od pěstitelů, producentů a jednotlivců.

Funkce potravinových bank spočívá v darování a rozdělování. Mimo jiné se potravinové banky, jak jsem se již výše zmínila, řídí podle principů Charty Evropských potravinových bank, která rozděluje 4 základní principy:

#### 1. Zásobování

Jelikož je jedním z cílů boj proti plýtvání, tak jedna z nejdůležitějších činností je právě zásobování potravin tak, aby byly dodrženy přísné hygienické požadavky. Shromažďují se zemědělské přebytky, přebytky produkce potravinářského průmyslu, neprodejné, ale použitelné potraviny, přebytky z veřejných jídelen a restaurací. Dále pak příspěvky shromážděné při veřejných sbírkách v supermarketech, ve školách apod. Podmínkou je, že tyto potraviny musí být věnované zdarma.

#### 2. Distribuce

Potravinové banky samy nedistribuuji potraviny potřebným. Dělají to v zásadě prostřednictvím organizací, skupin nebo společenství, které dále distribuuji potraviny. Mezi potravinovou bankou a organizacemi je sepsaná dohoda o bezplatném poskytování potravin. Obě strany berou na vědomí, že potravinová banka nedisponuje vždy všemi potřebnými potravinami.

Organizace poskytují potraviny v podobě stravování v sociálních jídelnách, prostřednictvím malých skupin, které se scházejí společně u jednoho stolu, prostřednictvím balíčků.

#### 3. Činnost

Potravinová banka je závislá na darech od dárců. Činnost potravinové banky je obsažena v ochotě projevit aktivní solidaritu a odpovědnost. Činnost potravinové banky je zajištěna hmotnými dary pro provoz bank, přenesením provozních nákladů na další účastníky, spoluúčastí organizací na odebrání potravin, finanční dary apod.

#### 4. Organizace

---

<sup>56</sup> Srov. Česká Federace potravinových bank, © 2010a. Potravinová banka: Úvodní stránka: Potravinové banky: O nás, *Potravinové banky* [online]. Dostupné z <http://potravinovebanky.cz/o-nas/>

Potravinové banky fungují díky dobrovolníkům a církevním, charitativním, humanitárním a sociálním organizacím.<sup>57</sup>

### 4.3 Spolupráce potravinových bank s obchodními řetězci

Spolupráce se rok od roku zvyšuje. Dokazuje to i článek na stránkách České federace potravinové sbírky, kde se mluví o tom, že spolupráce dokonce přesahuje rámec zákona. Množství darovaných potravin se zvýšilo o trojnásobek a zlepšila se i spolupráce. s nárůstem nabídky neprodaných potravin zahájila potravinová banka další spolupráce s charitativními a dobročinnými organizacemi. v rámci spolupráce s obchodními řetězci vznikají projekty, které podporují boj proti plýtvání potravin. Strategickými partnery jsou Albert, Globus, Kaufland, Penny Market a Tesco.

### 4.4 Národní potravinová sbírka

Národní potravinová sbírka se koná jednou ročně, a to v listopadu. v minulém roce se zúčastnilo 664 prodejen po celé České republice. v tento den se dobrovolníci rozmístí po prodejnách a představují národní potravinou sbírku. Lidé se tak dozví, s jakými problémy se potýkají lidé, kteří nic nemají. Ovšem v tento den jim lidé mohou pomoci tak, že v daném obchodě něco koupí. Ať už trvanlivé potraviny a nebo drogerii, a to mohou věnovat do národní potravinové sbírky. Vybrané potraviny a drogerie pak putují po celém regionu, kde se sbírka koná. Cesta těchto potravin je krátká a přímá a pomáhá tam, kde je to nejvíce potřeba. Darující veřejnost má prostřednictvím sbírky možnost podílet se na společnosti tím, že pomůže druhým.<sup>58</sup>

Národní potravinová sbírka je projekt, který spadá pod několik organizací. Mezi nejhlavnější organizace patří neziskové organizace Byznys pro společnost, Armáda spásy a Česká federace potravinových bank. Projekt funguje pod záštitou Byznysu pro společnost v rámci projektu „Potraviny pomáhají“.<sup>59</sup>

---

<sup>57</sup> Srov. Česká Federace potravinových bank, © 2010b. *Potravinová banka: Charta evropských potravinových bank*. In: Česká Federace potravinových bank: Úvodní 118stránka: Potravinové banky: O nás. [online]. Česká federace potravinových bank, Dostupné z: <http://files.potravinovabanka.cz/200000710-a26a1a45df/CHARTA%20EVROPSK%C3%9DCH%20POTRAVINOV%C3%9DCH%20BANK.pdf> 24. Česká Federace potravinových

<sup>58</sup>Srov. Potraviny pomáhají, 2015. *Národní potravinová sbírka: O Projektu*. [online]. Potraviny pomáhají, Dostupné z: <http://potravinypomahaji.cz/oprojektu/>

<sup>59</sup> Tamtéž, Potraviny pomáhají, 2015. *Národní potravinová sbírka*

V České republice se uskutečnila první potravinová sbírka 16. listopadu 2013. Sbíрку organizoval Byznys pro společnost ve spolupráci s Českou federací potravinových bank a dalšími partnery. Mimo jiné bylo do projektu zapojeno před tisíce dobrovolníků.<sup>60</sup> v rámci první sbírky se vybralo přes 55,5 tun potravin. Firmy přispěly dalšími 10,5 tunami potravin. Celkem se tedy v prvním roce působení podařilo vybrat 66 tun potravin. Sbířka byla úspěšná hlavně díky aktivní spolupráci obchodních řetězců a výrobců potravin.<sup>61</sup>

Poslední Národní potravinová sbírka dopadla až nad očekávání velmi dobře. Celkem se darovalo v České republice 321 tun zboží a z toho 41 tun drogistického zboží. Vylepšení od minulého roku je v tom, že se letos vybralo více drogistického zboží a kvalitnějších potravin.<sup>62</sup>

#### **4.4.1 Moje zkušenost s Národní potravinovou sbírkou**

V minulém roce jsem měla tu možnost stát se dobrovolníkem pod záštitou organizace Charita České Budějovice, dobrovolníkem na akci Národní potravinová sbírka. Byla to moje první účast na tomto projektu a musím říci, že to byl nevídaný zážitek, který ve mně zanechal opravdu krásný pocit solidarity. Popravdě musím říci, že jsem od projektu moc neočekávala. Obávala jsem se, že budu terčem na poznámky ohledně toho, co dělám, jak je to zbytečné, že takový lidé si to nezaslouží apod. Ve finále se mi to během času, který jsem strávila v prodejně stalo asi jenom dvakrát. Ostatní lidé, které jsem měla možnost potkat a možná si s nimi i chvíli pohovořit, projekt plně podporovali a byli rádi, že mohou alespoň touto formou pomoci. Dokonce se mě i někteří ptali, zdali je možnost věnovat potraviny i během zbylého roku, což mě doopravdy zaskočilo a došlo. Není důležité kolik toho člověk věnuje. Jestli je to pár věcí či plný košík. a ano, i to se stává. Ale jde o úmysl, s kterým to člověk daruje. o uvědomění si, že tím mohu doopravdy někomu pomoci. Nicméně, jediné, co mohu projektu vytknout je špatná propaganda. Ačkoliv se stále jedná o dobročinnou akci, tak si myslím, že by se akce měla více zviditelnit, aby co nejvíce lidí vědělo, že se něco takového děje. Mě samotné se stalo, že mnoho lidí vědělo, že se tento den bude konat, ale nevěděli, kdy a mrzelo je to, protože chtěli i něco přivést z domova. Mimo jiné s lepší propagandou by lidé mohli jezdit do obchodů cíleně s tím, že přispějí. Ovšem to se třeba ještě během let zlepšit.

---

<sup>60</sup> Srov. Potraviny pomáhají, 2015. *Národní potravinová sbírka: O Projektu*. [online]. Potraviny pomáhají, Dostupné z: <http://potravinypomahaji.cz/oprojektu/>

<sup>61</sup> Tamtéž, Potraviny pomáhají, 2015. *Národní potravinová sbírka*

<sup>62</sup> Tamtéž, Potraviny pomáhají, 2015. *Národní potravinová sbírka*



## **5 Rozdíly v poskytování potravinové pomoci v rámci vybraných registrovaných služeb**

V této kapitole bychom se věnovali blíže tomu, jak se poskytuje a vydává potravinová pomoc v Českých Budějovicích, a to konkrétně v organizaci Městská charita České Budějovice. Tuto organizaci jsem si vybrala proto, že Charita Česká republika je organizace, která má dlouholetou tradici v pomáhání druhým. Mimo jiné byla Charita České republiky jako jedna z prvních, která se začala věnovat potravinové pomoci a nyní aktivně spolupracuje s potravinovou bankou v rámci projektu FEAD. v následujících odstavcích představím čtyři registrované sociální služby, které spadají pod organizaci Městská Charita České Budějovice. Tyto registrované služby distribuují potraviny přímo ke klientům. Ovšem tyto služby se liší jak cílovou skupinou, tak i systémem distribuce potravin. Proto si na těchto službách ukážeme, jak odlišný může být způsob vydávání potravin druhým. Jelikož měla jen jedna služba, a to SASANKA, zapsané ve svých metodikách, jak poskytují potravinovou pomoc, tak jsem se zbylými službami domluvila schůzky, kde jsme společně hovořili o tom, jak oni vydávají potraviny. Díky tomu, že SASANKA má zatím jako jediná vypracovanou metodiku poskytování potravinové pomoci, tak sloužila i jako předloha pro vypracování dalších rozhovorů s pracovníci následujících zařízení.

### **5.1 SASANKA**

SASANKA je sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi. Služba je poskytována zdarma pro rodiny s dětmi do věku 18 let žijících převážně ve vyloučených lokalitách či v lokalitách, kde je větší riziko sociálního vyloučení. Služba umožňuje uživatelům lepší orientaci v jejich sociálním prostředí a snaží se vytvářet podmínky k efektivnějšímu a samostatnému řešení nepříznivé životní situace. Jedná se hlavně o bytovou, finanční a rodinnou situaci. Mimo jiné je zde podpora v nábviku sociálních kompetencí v jednání s úřady, školou apod. v rámci služby je zde možnost poskytnout jak potravinovou, tak materiální pomoc, což může napomoci rodině v řešení složité životní situace.<sup>63</sup>

#### **5.1.1 Komu je potravinová pomoc (PP) určena?**

Jednorázová pomoc – jedná se o akutní krizi, kdy klient dostane krizový balíček potravin. Klient se napíše jako zájemce o službu a jako primární cíl individuálního plánu je právě krizová situace klienta. Měla by následovat intervence v rodině a měl by se stanovit nový

---

<sup>63</sup> Srov. Plánování sociálních služeb na území SO ORP České Budějovice, *Průvodce sociální oblastí města České Budějovice*, Městská charita České Budějovice, 2018, str.51

individuální plán, kde bude klient aktivně řešit svou životní situaci. Zde je nutné hlídat si zájemce o službu, který službu využívají jenom proto, aby dostali potraviny. Primárně tato služba totiž není o poskytování potravin, nýbrž o aktivní účasti klienta na řešení svého problému. Pokud klient nechce řešit se službou žádný problém, tak není klientem, a tudíž nemá nárok na potravinovou pomoc.<sup>64</sup>

Krizová situace je mimořádná událost, která se vyznačuje krátkodobým trváním. Žadatel o PP nemá momentálně dostatek finančních prostředků, aby zabezpečil základní potřeby rodině. v tento moment musí pracovník sám vyhodnotit situaci, zda se doopravdy jedná o krizovou situaci.<sup>65</sup>

Pravidelná pomoc – jedná se o aktivního uživatele, který aktivně spolupracuje s pracovníky a řeší svou životní situaci. Tito aktivní uživatelé mají možnost zapsat se i do programu Fresh potraviny, které také dodává potravinová banka. Je zde nutné, aby se vždy určil termín, jak dlouho, a v jaké míře bude PP poskytována a vše je také potřeba zaznamenávat.<sup>66</sup>

### **5.1.2 Pravidelnost vydávání potravinových balíčků**

- Fresh (netrvanlivé potraviny) – 1x týdně
- Suché (trvanlivé potraviny) – akutní krizová pomoc, individuální potřeba<sup>67</sup>

### **5.1.3 Systém spolupráce s potravinovou bankou**

- Fresh potraviny = dováží se 1x za týden každé úterý. Fresh potraviny rozděljuje pracovník, který je rozděljuje na základě svého uvážení.
- Suché potraviny – objednání těchto potravin je dle potřeby služby. Tyto potraviny jsou určeny primárně pro krizovou a jednorázovou pomoc. Někdy se ovšem přidávají do fresh balíčků, pokud je málo potravin. Pracovníci jednou za měsíc dělají inventuru skladu, aby věděli, co si doobjednat od potravinové banky.<sup>68</sup>

### **5.1.4 Systém vydávání Fresh potravin**

- Fresh potraviny jsou podmíněné tím, že se musejí rychle vydat. Proto se vydávají hned ten den, kdy přijdou, a to každé úterý. Aby byl přehled, kolik rodin si může přijít pro

---

<sup>64</sup> Srov. SASRD, Sasanka, Dokument služby: *Metodika materiální a potravinové pomoci*, Služba Sasanka – nízkoprahové centrum pro rodiny s dětmi, Organizace Městská charita České Budějovice

<sup>65</sup> Tamtéž, *Metodika materiální a potravinové pomoci*

<sup>66</sup> Tamtéž, *Metodika materiální a potravinové pomoci*

<sup>67</sup> Tamtéž, *Metodika materiální a potravinové pomoci*

<sup>68</sup> Srov. SASRD, Sasanka, Dokument služby: *Metodika materiální a potravinové pomoci*, Služba Sasanka – nízkoprahové centrum pro rodiny s dětmi, Organizace Městská charita České Budějovice

fresh potraviny, tak existuje Sešit Fresh potraviny, kam se zaznamenává jméno příjemce, počet dětí v rodině a kontakt na příjemce. Do sešitu je možné objednávat rodiny od úterý do čtvrtka. Maximální počet rodin, které mohou ten den přijít je 5 rodin. a mohou přijít v čase od 13:00 – 14:00. Po vydání potravin se vše zaznamená do Fresh sešitu a následně do systému PePa.<sup>69</sup>

### **5.1.5 Zkušenosti organizace s vydáváním potravinové pomoci**

Jak jsem se již výše zmínila, tak tato služba bojuje s tím, aby nedocházelo k tomu, že klienti službu využívají jenom proto, že chtějí potraviny. Jelikož se to stává čím dál tím častěji, tak je nutné, aby si pracovníci doopravdy hlídali, zdali je klient aktivní a spolupracuje s nimi na zlepšení své životní situace a nebo naopak jenom slibuje, ale vlastně svůj problém vůbec řešit nechce. Dalo by se tety říci, že občas tato nadslužba v podobě potravin zadarmo narušuje fungování služby jako takové. Ovšem kromě negativních dopadů to má i svá pozitiva a to, že to občas doopravdy někomu hodně pomůže.<sup>70</sup>

### **5.2 Dům sv. Pavla (centrum sociálních služeb)**

*„Posláním Centra sociálních služeb Dům sv. Pavla je podpořit osoby bezprostředně ohrožené nebo postižené sociálním vyloučením a osoby bez přístřeší k aktivnímu řešení jejich situace. Důležitým prvkem této podpory je snaha o vytvoření pocitu přijetí, bezpečí a opory.“<sup>71</sup>*

Dům sv. Pavla obsahuje více služeb, které jsou vzájemně propojené. Jedná se o Nízkoprahové denní centrum, které je pro muže a ženy od 18 let. Toto zařízení poskytuje možnost osobní hygieny, prádelnu, potravinovou pomoc, psychoterapii apod. Dále je zde služba Azylový dům, který je pro muže od 18 let bez bydlení a bez práce. Je zde snaha o podporu při řešení jejich sociální situace. Součástí služby je lékařská prohlídka, ubytování, psychoterapeut atd. a jako poslední zařízení je zde Noclehárna, která je pro muže bez domova od 18 let. Je zde možnost přespání, hygienické zázemí, potravinová pomoc a sociální poradenství.<sup>72</sup>

---

<sup>69</sup> Srov. SASRD, Sasanka, Dokument služby: *Metodika materiální a potravinové pomoci*, Služba Sasanka – nízkoprahové centrum pro rodiny s dětmi, Organizace Městská charita České Budějovice

<sup>70</sup> Tamtéž, *Metodika materiální a potravinové pomoci*

<sup>71</sup> Poslání DsP - Městská charita České Budějovice. Č. Budějovice - Městská charita České Budějovice [online], Dostupné z: <https://mchcb.cz/oblast-socialne-znevychodnenych/dum-sv-pavla/poslani-dsp/>

<sup>72</sup> Srov. Plánování sociálních služeb na území SO ORP České Budějovice, *Průvodce sociální oblastí města České Budějovice*, Městská charita České Budějovice, 2018, str. 48

### 5.2.1 Komu je potravinová pomoc (PP) určena?

Jednorázová pomoc – člověk v akutní krizové situaci, kdy klient dostane tkz. SOS balíčky. Jedná se o balíček, který obsahuje trvanlivé potraviny.

Pravidelná pomoc – Potravinová pomoc v podobě Fresh potravin se podává všem klientům, kteří navštěvují Dům sv. Pavla, a kteří si obnovují individuální plán s pracovníci v zařízení. Na denním centru a noclehárně je nutná revize IP po 3 měsících. Pokud se klient nedostaví a nebo se neomluví a nedomluví si jiný termín, tak je s ním ukončena spolupráce. u azylového domu je tato revize nutná každý měsíc. Jinak je spolupráce s klientem ukončena.<sup>73</sup>

### 5.2.2 Pravidelnost vydávání potravinových balíčků

- Fresh (netrvanlivé potraviny) – 1x týdně každé úterý
- Suché (trvanlivé potraviny) – akutní krizová pomoc, individuální potřeba, 1x za měsíc na noclehárně a azylovém domě<sup>74</sup>

### 5.2.3 Systém spolupráce s potravinovou bankou

- Fresh potraviny – Každý týden v pátek pracovnice sepiší seznam toho, co by chtěli dostat od potravinové banky. Ta jim to připraví a v úterý jim doveze požadované potraviny. Někdy to samozřejmě vyjde a někdy služba nedostane vždy to, co by chtěla. Je zde velmi důležitá domluva s pracovníci potravinové banky, jelikož někdy se stane, že kapacita zařízení není tak velká, aby mohla zpracovat všechny potraviny, které jim byly dány.
- Suché potraviny – Objednání těchto potravin je dle uvážení pracovníků. Suché potraviny má DSP schované ve skladu a slouží jak na krizovou pomoc, tak i jako balíčky pro denní centrum a noclehárnu.<sup>75</sup>

### 5.2.4 Systém spolupráce s dalšími systémy

- Menza – poskytuje na základě smlouvy mezi Menzou a DSP pravidelně každý den polévky, které klienti mají zadarmo. Tato služba je pro všechny klienty DSP bez ohledu na to, do jaké služby dochází.
- Dárci – Dárců se najde celkem mnoho. Například jedna paní dodává do DSP každý měsíc polévku pro uživatele DSP. Nedaleká pekárna zase poskytuje DSP pečivo, které by jinak vyhodilo. Dále je zde nějaký pán, který občas upeče buchty a donese je na DSP.

<sup>73</sup> Rozhovor s Barborou BRADOVOU, sociální pracovnice DSP, České Budějovice, 4. 3. 2019

<sup>74</sup> Rozhovor s Barborou BRADOVOU, sociální pracovnice DSP, České Budějovice, 4. 3. 2019

<sup>75</sup> Rozhovor s Barborou BRADOVOU, sociální pracovnice DSP, České Budějovice, 4. 3. 2019

Dále je zde pán, který pořádá často rauty, a zbytky potravin, které by se jinak vyhodily, vozí do DSP.<sup>76</sup>

### 5.2.5 Systém vydávání potravin

- FRESH – tyto potraviny se vydávají v rámci všech poskytovaných služeb. Jelikož je zde prioritní rychlé zpracování potravin, tak se pracovníce snaží, aby se potraviny rozdali nejlépe hned v úterý. Proto tyto potraviny nejsou podmíněny žádnému pravidlu. Fresh potraviny pomohou klienti dostat k pravidelné polívce, která se poskytuje v rámci denního centra. Dále pak jsou dostupné na vrátnici, kde si je může každý vzít a nebo jsou například zpracované pracovníci v podobě svačtin, které dávají například lidem v azylovém zařízení. Mimo jiné lze také udělat na žádost klienta azylového domu či noclehárny, balíček fresh potravin, který si je schopný sám zpracovat na pokoji. Tento balíček je samozřejmě také podmíněný spoluprací s pracovníci. Zdali je klient aktivní či ne, a také jestli se zapojuje do činností, jako je například dobrovolný úklid či dobrovolná pomoc u určitých aktivit. Dále se zde zohledňuje vážnost situace klienta.
- Suché potraviny
  - Azylový dům – každý klient může přijít do kanceláře pracovníc s žádostí o potravinový balíček. Ten může ovšem dostat pouze 1x za měsíc. Výdej se zapisuje do evidence, aby se dodržoval měsíční odstup. Zohledňuje se zde klientova životní situace, a také snaha o zlepšení životní situace
  - Denní centrum + noclehárna – výdej potravin je podmíněn docházkou na pravidelné polévky. Polévky se vydávají od pondělí do pátku, a aby mohl člověk dostat potravinový balíček, tak by se měl dostavit alespoň 3x za týden. Pokud je to méně, tak se zohledňuje to, zdali na DSP nějakým způsobem pomáhá pracovnícím a zohledňuje se také životní situace klienta.<sup>77</sup>

### 5.2.6 Zkušenosti organizace s vydáváním potravinové pomoci

Zkušenosti v této službě jsou vesměs pozitivní i negativní. Jako pozitivní vidí určitě to, že mohou poskytovat potraviny lidem, u kterých ví, že se snaží se svým životem něco dělat, ale zároveň jsou v takové situaci, že mnohdy nedokáží s penězi, které mají, vyjít. Je to spojeno určitě s tím, že tyto klienty znají a ví, že když mu například někdy přilepší, tak se nesetkají s tím, že by příště přišel a vyžadoval po nich ještě více. Tím se dostáváme k negativním

---

<sup>76</sup> Rozhovor s Barborou BRADOVOU, sociální pracovníce DSP, České Budějovice, 4. 3. 2019

<sup>77</sup> Rozhovor s Barborou BRADOVOU, sociální pracovníce DSP, České Budějovice, 4. 3. 2019

zkušenostem, kdy se pracovnice velmi často setkávají s tím, že klienti nejsou spokojeni s tím, co dostávají a pracovnice osočují s tím, že je jejich povinnost je nasytit do plna. Ovšem pracovnice, i když posílají seznamy apod., ne vždy dostanou to, co by rády. Někdy je toho více a někdy je toho zase méně. Další věc je, že ačkoliv jsou fresh potraviny prošlé například den, tak jsou pracovnice od klientů obviněny z toho, že je chtějí otrávit. Jak můžeme vidět, tak i zde jsou protipóly.<sup>78</sup>

### 5.3 NZDM V.I.P. (nízkoprahové zařízení pro děti a mládež)

„NZDM V.I.P. nabízí zázemí, odbornou pomoc a podporu dětem a mládeži, kterým hrozí společensky nežádoucí jevy, sociální vyloučení, nebo se nacházejí v nepříznivé životní situaci.“<sup>79</sup> Cílová skupina této služby jsou děti a mládež v rozmezí od 6-26 let, kteří se nacházejí v nepříznivé sociální situaci, nejčastěji v lokalitě Palackého náměstí. Mimo jiné se zde také spolupracuje s rodinou. Cílem organizace je vytvořit zázemí pro děti a mládež, kde se budou cítit bezpečně a budou se chtít nějakým způsobem seberealizovat. Jako hlavní náplň práce je naučit děti a mládež smysluplnému trávení času, což se kompenzuje například klubem a nebo výtvarnými dílnami. Jako další hlavní náplň je pomoci klientům v plnění základních školních povinností, takže se zde můžeme setkat například s doučováním apod. Mimo jiné služba také nabízí individuální sociální poradenství.<sup>80</sup>

#### 5.3.1 Komu je potravinová pomoc (PP) určena?

Jednorázová pomoc – většinou se zde jedná o akutní krizi. Vzhledem k tomu, že v rámci služby se pracovnice dostanou do kontaktu s rodinou klienta, tak je zde možnost poskytnout rodině potravinový balíček ze suchých i z fresh potravin.

Pravidelná pomoc – zde můžeme mluvit o fresh potravinách, které jsou pravidelně dováženy potravinou bankou do služby, a které jsou posléze hned nabídnuty uživatelům kvůli zvýšené možnosti propadnutí trvanlivosti.<sup>81</sup>

#### 5.3.2 Pravidelnost vydávání potravinových balíčků

- Fresh (netrvanlivé potraviny) – 1x týdně každé úterý

---

<sup>78</sup> Rozhovor s Barborou BRADOVOU, sociální pracovnice DSP, České Budějovice, 4. 3. 2019

<sup>79</sup> Městská charita České Budějovice. Č. Budějovice - *Městská charita České Budějovice* [online], z: <https://mchcb.cz/vyhledavani-v-adresari/?s=nizkoprahove-zarizeni-pro-deti-a-mladez-v-i-p#directory-detail>

<sup>80</sup> Srov. Městská charita České Budějovice. Č. Budějovice - *Městská charita České Budějovice* [online], z: <https://mchcb.cz/vyhledavani-v-adresari/?s=nizkoprahove-zarizeni-pro-deti-a-mladez-v-i-p#directory-detail>

<sup>81</sup> Rozhovor s Markétou ŠVECOVOU, sociální pracovnice V.I.P., České Budějovice, 4. 3. 2019

- Suché (trvanlivé potraviny) – akutní krizová pomoc, individuální potřeba<sup>82</sup>

### 5.3.3 Systém spolupráce s potravinovou bankou

- Fresh potraviny – i zde platí to, že pracovnice sepíší každý pátek seznam potravin, které by chtěli na další úterý přivést. To, co bude v seznamu se odráží například od toho, co mají uživatelé rádi, dále také podle programu, protože je zde možnost zpracování potravin v rámci aktivizačních aktivit, dále pak můžou sestavit seznam i podle individuální domluvy s rodinou klienta.
- Suché potraviny – Objednání těchto potravin je dle uvážení pracovnic. Suché potraviny si následně skladuje sama služba a vydává je dle potřeby.<sup>83</sup>

### 5.3.4 Systém vydávání potravin

- Fresh potraviny – po dodávce potravin, která probíhá každé úterý jsou potraviny rozdány dětem ještě ten den. Většinou se dají na pult, kde je k nim neomezený přístup. Pokud přijdou potraviny, které se nehodí na přímou konzumaci, tak se naplánuje jejich zpracování a nebo se například nabídnou rodině, u kterých pracovnice ví, že to rodina potřebuje. Vydání potravin rodině je podmíněno tím, že aspoň jeden člen rodiny navštěvuje klub.
- Trvanlivé potraviny – tyto potraviny se poskytují, jak už jsem se zmínila hlavně v krizových situacích. Nicméně i zde to může být na základě domluvy s rodinou uživatele, kdy pracovnice připraví balíček, který se může skládat jak z potravin suchých, tak i právě z výše zmíněného freshe.<sup>84</sup>

### 5.3.5 Zkušenosti s poskytováním potravinové pomoci

Zde musím říci, že panoval velmi pozitivní pohled na potravinovou pomoc. Jako jednu z hlavních výhod viděly pracovnice služby v tom, že díky potravinám mohou pomoci rodinám, které nespádají pod záštitu služby SASANKA, jelikož nesplňují kritéria proto, aby se mohli stát jejich klienty. Těmto rodinám pak mohou poskytnout potraviny, a tak jim pomoci v jejich tíživé životní situaci. Samozřejmě potraviny neposkytují bezhlavě každému. Službu musí navštěvovat alespoň jeden člen rodiny a pracovnice musejí rodinu znát a musí si být jisté tím, že rodina má

<sup>82</sup> Rozhovor s Markétou ŠVECOVOU, sociální pracovnice V.I.P., České Budějovice, 4. 3. 2019

<sup>83</sup> Rozhovor s Markétou ŠVECOVOU, sociální pracovnice V.I.P., České Budějovice, 4. 3. 2019

<sup>84</sup> Rozhovor s Markétou ŠVECOVOU, sociální pracovnice V.I.P., České Budějovice, 4. 3. 2019

doopravdy problém s nedostatkem potravin. Vzhledem k tomu, že v jejich zájmu je chránit dítě v rodině, tak tímto způsobem mohou alespoň trochu pomoci. Mimo jiné poskytnutí potravin může napomoci k poznání dalších rodin, které například nespolupracují s žádnou službou, i když by mohli, a tak je mohou pracovnice nasměrovat na další služby, které by jim mohli pomoci. a samozřejmě v neposlední řadě nesmíme zapomenout na uživatele služby, pro které je potravinová pomoc primárně určena. Pracovnice říkají, že jsou rády za potraviny, které dostávají, protože ví, že k nim chodí děti, které například celý den skoro nic nejedli, a tak se u nich alespoň nají. Mimo jiné se dají potraviny využít i jako aktivizační činnosti. Jsou zde projekty jako „Zdravé svačinky“, kdy pracovnice učí děti, že místo brambůrek si mohou udělat zdravější svačinu. Nebo jenom vaření s dětmi, kdy je učí vařit, poznávat potraviny a samozřejmě se je tímto způsobem snaží motivovat ke zdravější stravě.<sup>85</sup>

## **5.4 Terénní program**

Služba je určena pro osoby bez přístřeší, osoby v krizové životní situaci, osobám ohroženým sociálním vyloučením nebo již vyloučeným osobám a etnickým menšinám. Služba má hlavně preventivní charakter. Podporuje osoby dle cílové skupiny a snaží se je vést k aktivnímu řešení své životní situace. v případě rizikového vedení života uživatele se snaží služba zmírnit negativní dopady jak na uživatele, tak na společnost. Cílem terénního programu je uživatel, který je schopný sám či s podporou jednat se svým okolím. To znamená, že je schopen navázat vztah nejenom s rodinou, ale je měl by být schopný jednat ve svůj prospěch. Což znamená, aby řešil svůj zdravotní stav, aby měl doklady, aby věděl, kde si co může vyřídit apod. Uživatel by tak měl minimálně stabilizovat svojí situaci tak, aby se nezhoršovala. Což znamená, že je schopný si sám a nebo s pomocí pracovnic vyřídit například bydlení, práci, dávky apod.<sup>86</sup> Potravinová pomoc se zde bere jako doplňková (nenároková) služba, která není pro tuto službu stěžejní.

### **5.4.1 Komu je potravinová pomoc (PP) určena?**

Jednorázová pomoc – jedná se o pomoc v krizové situaci. Díky poskytnutí potravin je možné pak dále spolupracovat s klientem, ale je zde i možnost, že klient už nemusí přijít.

Pravidelná pomoc - Tato pomoc se dá rozdělit na potraviny poskytnuté v terénu, a pak na potraviny, které jsou vydané klientovi, který navštíví kancelář terénních pracovníků.

---

<sup>85</sup> Rozhovor s Markétou ŠVECOVOU, sociální pracovnice V.I.P., České Budějovice, 4. 3. 2019

<sup>86</sup> Srov. Městská charita České Budějovice. Č. Budějovice - *Městská charita České Budějovice* [online], z: <https://mchcb.cz/vyhledavani-v-adresari/?s=nizkoprahove-zarizeni-pro-deti-a-mladez-v-i-p#directory-detail>



v prvním případě je to tak, že pracovnice dělají z fresh potravin balíčky, které si následně berou do terénu. Ke komu se tyto balíčky dostanou je pouze na uvážení pracovnic. Buď to může být tak, že pracovnice ví o někom, komu potraviny chtějí dát a nebo jsou dány uživatelům náhodně. Druhá možnost vyzvednutí si potravin v kanceláři je podmíněna více faktory. Vydávají se zde pouze suché potraviny, které mají pracovnice ve skladu. Tyto potraviny buď dostane uživatel, který přijde v úřední hodiny a o potraviny si zažádá, což můžou být jak pravidelný uživatelé či noví klienti. Dále to může být po předchozí domluvě s pracovnicemi. Všechny vydané potraviny se zapisují do evidence, aby měli pracovnice přehled o vydávání potravin.<sup>87</sup>

#### **5.4.2 Pravidelnost vydávání potravinových balíčků**

- Fresh (netrvanlivé potraviny) – 1x týdně každé úterý. Je zde možnost, aby potraviny byly dovezené i ve čtvrtek. Je to na službě, zdali chce dovést potraviny víckrát za týden.
- Suché (trvanlivé potraviny) – akutní krizová pomoc, individuální potřeba. Klient, který si přijde do kanceláře pro balíček trvanlivých potravin, tak může přijít zase až za 1 měsíc.<sup>88</sup>

#### **5.4.3 Systém spolupráce s potravinovou bankou**

- Fresh potraviny – Jako v každé již zmíněné organizaci i zde pracovnice každý pátek sepisují seznam potřeb, které potřebují. Jelikož terénní program patří paradoxně mezi služby, které potravinová banka vidí jako nejlepší distributory potravin, tak spolupráce zde není problémová.
- Suché potraviny – Objednání těchto potravin je dle uvážení pracovnic. Suché potraviny si následně skladuje sama služba a vydává je dle potřeby.<sup>89</sup>

#### **5.4.5 Systém vydávání potravin**

- Fresh potraviny – u těchto potravin je snaha o nejrychlejší vydání potravin. Takže si je pracovnice berou s sebou do terénu. Jak jsem se již výše zmínila, tak je pouze na pracovnicích, komu balíček dají. Zohledňuje se zde životní situace klienta, možnosti klienta na zpracování daných potravin, to, jak aktivně řeší svoji situaci apod.

---

<sup>87</sup> Rozhovor s Ingrid DULAWOVOU, vedoucí Terénního programu/sociální pracovnice, České Budějovice, 7. 3. 2019

<sup>88</sup> Rozhovor s Ingrid DULAWOVOU, vedoucí Terénního programu/sociální pracovnice, České Budějovice, 7. 3. 2019

<sup>89</sup> Rozhovor s Ingrid DULAWOVOU, vedoucí Terénního programu/sociální pracovnice, České Budějovice, 7. 3. 2019

- Trvanlivé potraviny – Příprava balíčků, které se poskytují v rámci kanceláře probíhá hlavně podle potřeby klienta.<sup>90</sup>

#### **5.4.6 Zkušenosti s poskytováním potravinové pomoci**

Ačkoliv by terénní program mohl mít díky své cílové skupině velký výdej potravin, tak se od tohoto snaží distancovat. Nadále chce vydávat potravinovou pomoc pouze jako nadslužbu, kdy služba není postavena na poskytování potravin. Vzhledem k tomu, že většina uživatelů, který spolupracují s touto službou, navštěvují aktivně i DSP, kde jim jsou vydávány polívky apod., tak nevidí potřebu v tom, aby i oni byly zacíleny na výdej. Ve své podstatě by to totiž narušovalo cíle a náplň služby, což pracovníce nechťejí. Tím, že uživateli poskytnout potraviny, tak se ho snaží namotivovat k tomu, aby začal navštěvovat i další organizace, jako je například právě DSP, a hlavně tím naplňují svůj cíl a to udržet klienta alespoň ve stávajícím stavu.<sup>91</sup>

#### **5.5 Porovnání zkušeností služeb s poskytováním potravinové pomoci**

Jak můžeme vidět z výpovědí, tak potravinová pomoc je zatím něco, co je pro organizace celkem nové a musí se to jako služba ustálit a najít si své místo. Poskytování potravin totiž může vést k tomu, že služba už nebude nic víc než jen výdejna potravin, což pak narušuje celkově cíle a náplň služby. Problém toho, jak poznat, zdali klient využívá službu jen pro potraviny je celkem těžké a vyžaduje to, aby každý pracovník měl přehled o tom, zdali klient naplňuje stanovená pravidla pro to, aby mohl být uživatelem služby. Samozřejmě pozitivní na tom je, že díky potravinám můžeme nejenom pomoci rodinám, které jsou sociálně slabí, ale může to vést jako most pro to, aby se rodiny dozvěděli o dalších službách a možnostech, které jim tyto služby nabízejí. Mimo jiné jim to také pomůže v tíživé situaci.

Co se očividně osvědčuje, tak jsou například programy, jako je vaření s dětmi, či vaření všeobecně s klienty. Tím, že klienty naučíme zpracovávat potraviny, tak to potom může předcházet tomu, že potraviny prodají a nebo je nevyužijí a vyhodí je jen proto, že vlastně neví, co s nimi. Sama jsem se setkala s vařením jak s dětmi, tak i s matkami od rodin. u dětí je očividné, že mnohdy vůbec neví, že existuje něco jako je petržel apod. Díky tomu automaticky tyto potraviny odmítají, protože to neznají ani jejich rodině a ti jim dávají špatný příklad. Když jsme vařili s matkami tempech s rajčatovou omáčkou, tak se na to všechny dívaly ne úplně

<sup>90</sup> Rozhovor s Ingrid DULAWOVOU, vedoucí Terénního programu/sociální pracovníce, České Budějovice, 7. 3. 2019

<sup>91</sup> Rozhovor s Ingrid DULAWOVOU, vedoucí Terénního programu/sociální pracovníce, České Budějovice, 7. 3. 2019

důvěřivě a samy nám řekly, že by doma nic takového nikdy nedělaly, protože vlastně ani neví jak. Po uvaření, kdy nám pomáhaly, si nakonec pochutnávaly a říkaly, že to musejí hned vyzkoušet doma s dětmi. Mimo jiné také zpracování společně s klienty napomáhá tomu, že se klienti podílejí na tom, aby si potraviny nějakým způsobem zasloužili. Setkala jsem se s tím, že jedna klientka byla nadšená, že se může podílet na vaření, protože měla pocit viny z toho, že by ty potraviny měla dostat jen tak bez nějaké snahy. Další osvědčený způsob vaření s klienty je, když vybraná skupina klientů vaří pro ostatní klienty.

Dále pak také určitě napomáhá, když je uvedený určitý systém pro vydávání potravin. Což znamená, že uživatel, aby dostal potraviny, tak proto musí něco udělat. Jako je například v DSP, kde to řeší tak, že aby klient dostal potraviny, tak musí mít pravidelnou docházku, která se odvíjí od toho, jestli přijde a nebo nepřijde na polévku. Myslím si, že je pak snazší vyhnout se tomu, aby klienti zneužívali výdej potravin.

## **6 Budoucnost potravinové pomoci a potravinových bank v České republice**

V minulé kapitole jsem se věnovala spolupráci mezi potravinovou bankou a čtyřmi službami Městské charity České Budějovice, které spolu dlouhodobě spolupracují. a po shrnutí odpovědí, které jsem získala od pracovníků jde vidět, že stále ještě jsou mezery v tom, jak vydávat potraviny, kde potraviny poskytovat, a kde ne, zneužívání potravin apod. To celé nás pak vede k otázce toho, kam tato pomoc v České republice směřuje. Proto zde uvedu aktuální otázky a problémy, které se řeší ohledně potravinových bank a celkově potravinové pomoci.

### **6.1 Financování potravinových bank**

Jako jeden z hlavních problémů, které momentálně řeší provozovatelé potravinových bank je nejistota ve financování provozu. v minulosti totiž potravinové banky v České republice financovalo Ministerstvo zemědělství, které například tento rok (2019) věnovalo na provoz 55 milionů korun. Tyto peníze slouží ke svozu, skladování a distribuci potravin. v roce 2020 ovšem Ministerstvo zemědělství už provozovny financovat nebude moci, jelikož dotační programy zřízené ze zákona o zemědělství by měly primárně sloužit k podpoře agrárního sektoru, kam ale nespádají potravinové banky a ani další humanitární subjekty jako jsou charitativní organizace. Proto je nutné do roku 2020 vymyslet jiné řešení. v návaznosti na tento nově vzniklý problém se začíná mluvit o možném vzniku samostatného legislativního řešení,

keré by řešilo ekonomické zajištění. Pověřeno by bylo Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV).<sup>92</sup>

## 6.2 Rozšíření distribuce potravin

Tento problém se váže hlavně na noclehárny, které ze zákona nesmějí poskytovat potraviny. Ačkoliv je zde cílová skupina, která nejvíce tuto službu využije, tak ze zákona o sociálních službách nemají služby preventivního charakteru potravinovou pomoc definovanou v základních činnostech služby. Momentálně se v základních činnostech takovéto služby poskytuje přenocování a hygienické zázemí. To by se ale mohlo změnit. Momentálně se problémem zabývá sociální výbor Sněmovny. Cílem je, aby se potravinová pomoc mohla poskytovat jako základní činnost u všech typů sociálních služeb.<sup>93</sup> Jestli se ale tato vize naplní, tak to zatím není úplně jisté a dalo by se říci, že je to stále hudba budoucnosti. Nicméně myšlenka toho, že je důležité, aby potravinové banky byly provázané s organizacemi natolik, aby mohli aktivně spolupracovat a pomáhat tak klientovi, je velice dobrá a snad se tato provázanost zlepší díky snaze lidí, kteří to mohou ovlivnit.

## 6.3 Výdejní místa?

Díky své praxi jsem měla tu čest se zúčastnit porady nízkoprahových zařízení nacházejících se na území Českých Budějovic, který mají společnou cílovou skupinu, a to rodinu s dětmi. Na této poradě se řešil problém tkz. „Doublování služeb“, což znamená, že klient využívá více služeb, které mají stejné zaměření. v rámci této diskuze se dostalo i na problematiku využívání služby jako je potravinová pomoc. Problém zde je, že klient navštěvuje dvě služby, a od každé si vezme balíček s potravinami. To by se ovšem nemělo stávat. Díky tomuto nově vyvstalému problému by mohla začít snaha o vytvoření výdejního místa, které by bylo pod záštitou potravinové banky. Ti by vydávali potraviny uživatelům přímo na místě, a tak by měli přehled, komu potraviny poskytnout. Ovšem toto je ještě hodně vzdálená hudba budoucnosti a spíše to padlo jako nápad to budoucna.

---

<sup>92</sup> Srov. *Potraviny pro chudé v ohrožení. Po dotacích přichází nejistota* – Novinky.cz . Novinky.cz – nejčtenější zprávy na českém internetu [online], Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/493391-potraviny-pro-chude-v-ohrozeni-po-dotacich-prichazi-nejistota.html>

<sup>93</sup> Tamtéž, *Potraviny pro chudé v ohrožení. Po dotacích přichází nejistota* – Novinky.cz . Novinky.cz – nejčtenější zprávy na českém internetu [online], Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/493391-potraviny-pro-chude-v-ohrozeni-po-dotacich-prichazi-nejistota.html>

## Závěr

Cílem této práce bylo představit potravinovou pomoc a potravinové banky v České republice a v souvislosti s tím představit projekty, které jsou s tímto svázané. Část práce se také věnuje spolupráci potravinové banky s registrovanými sociálními službami na území Českých Budějovic. Konkrétně se jedná o čtyři registrované sociální služby, které spadají pod organizaci Městská charita České Budějovice, a které aktivně spolupracují s potravinovou bankou. a v neposlední řadě zde byla snaha o popsání možné budoucnosti potravinové pomoci a potravinových bank v České republice.

Když se podíváme na budoucnost potravinové pomoci v České republice, tak můžeme vidět, že jsme v podstatě ještě na počátku. s odstupem let si myslím, že se spolupráce potravinových bank a organizací prohloubí, zautomatizuje a bude neoddělitelnou součástí každé služby. Ovšem to bude ještě nějakou dobu trvat. Nicméně snaha o to, aby se aktivně využívali potraviny mi přijde jako dobrý začátek. z výše uvedeného jde vidět, že počet potravin se neustále navyšuje, takže je potřeba do budoucna vytvořit více možností, jak zařídit to, aby se potraviny dostaly až k osobě, která je v nouzi. Ať už to bude výdejním okénkem a nebo skrze organizace, které si službu ukotví natolik, aby jim v samotném výkonu služby nedělala problémy.

Tato práce mi dala vědomosti, zkušenosti a v neposlední řadě přehled. Jak jsem se v úvodu zmiňovala, tak jsem se s procesem vydávání potravin setkala a měla jsem možnost se do procesu aktivně zapojit. To ve mně zanechalo spousty dojmů a dalších otázek. Mimo jiné to ve mně vyvolalo potřebu získat o dané problematice přehled, abych dokázala o potravinové pomoci přemýšlet více komplexněji. Doufám, že do budoucna se této problematice budu moci dále věnovat, jelikož mi to přijde jako něco, co se bude velice řešit a bude to nedílnou součástí sociální práce.

## Seznam informačních zdrojů

### Odborná literatura a publikace:

BARRETT, Ch., B., MAXWELL, D., *Food aid after fifty years: recasting its role*. New York: Routledge, 2005. ISBN 04-157-0125-2.

BAŠTECKÁ, B. Rom se srdcem na správném místě a sociální služby v podobenství o milosrdném Samaritánovi. *Časopis Sociální práce/Sociálna práca* 4/2008, str. 62. [online], Dostupné z: <http://www.socialniprace.cz/soubory/2008-4-130102145743.pdf>

MATOUŠEK, Oldřich. *Základy sociální práce*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-331-4.

MATOUŠEK, Oldřich, KŘIŠŤAN, Alois, ed. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

SOUSEDÍK, Stanislav. *Svoboda a lidská práva: jejich přirozenoprávní základ: esej*. Praha: Vyšehrad, 2010. Moderní myšlení. ISBN 978-80-7429-036-7.

ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe*. Vyd. 3., v Sociologickém nakladatelství (SLON) 2. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-36-9.

Plánování sociálních služeb na území SO ORP České Budějovice, *Průvodce sociální oblastí města České Budějovice*, Městská charita České Budějovice, 2018

### Elektronické zdroje

Právo na potraviny – konceptualizace pojmu | Právo na potraviny. *Právo na potraviny* [online], Dostupné z: <http://www.pravonapotraviny.cz/pravo-na-potraviny-konceptualizace-pojmu/>

Organizace OSN pro výživu a zemědělství – FAO (Ministerstvo zemědělství, eAGRI). [online], Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/mezinarodni-organizace/organizace-osn-pro-vyzivu-a-zemedelstvi.html>

Co jsou PB:: Česká Federace potravinových bank. *Česká Federace potravinových bank* [online], Dostupné z: <https://pbanka.webnode.cz/cfpb/co-jsou-pb/>

Srov. Novela zákona o potravinách – *Narodní potravinová sbírka*. *Narodní potravinová sbírka* [online]. Dostupné z: <https://narodnipotravinovasbirka.cz/novela-zakona-o-potravinach/>

Evropský účetní dvůr, 2009. *Potravinová pomoc Evropské unie pro nejchudší osoby: posouzení cílů, prostředků a použitých metod* [online]. Evropský účetní dvůr. Zvláštní zpráva č. 6/2009, ISBN 978-92-9207-335-0. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009\\_2014/documents/cont/dv/rs6\\_/rs6\\_cs.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/cont/dv/rs6_/rs6_cs.pdf)

MPSV, 2016. Ministerstvo práce a sociálních věcí: Domovská stránka. *Fond evropské pomoci nejchudším osobám* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/18823>

WFP, © 2016. World Food Programme: Our Work. Food Security Analysis [online]. World Food Programme, Dostupné z: <http://www.wfp.org/foodsecurity>

Evropská unie. 2016. *Prolomení začarovaného kruhu chudoby a strádání* [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie ISBN 978-92-79-50155-5. Dostupné z: [http://publications.europa.eu/resource/cellar/5fc535d2-9988-11e5-b3b7-01aa75ed71a1.0005.04/DOC\\_1](http://publications.europa.eu/resource/cellar/5fc535d2-9988-11e5-b3b7-01aa75ed71a1.0005.04/DOC_1)

Česká Federace potravinových bank, © 2010a. Potravinová banka: Úvodní stránka: Potravinové banky: o nás, *Potravinové banky* [online]. Dostupné z <http://potravinovobanky.cz/o-nas/>

Česká Federace potravinových bank, © 2010b. *Potravinová banka: Charta evropských potravinových bank*. In: Česká Federace potravinových bank: Úvodní 118stránka: Potravinové banky: o nás. [online]. Česká federace potravinových bank, Dostupné z: <http://files.potravinovabanka.cz/200000710-a26a1a45df/CHARTA%20EVROPSK%C3%9DCH%20POTRAVINOVC3%9DCH%20BANK.pdf> 24. Česká Federace potravinových

Poslání DsP – Městská charita České Budějovice. Č. Budějovice – Městská charita České Budějovice [online], Dostupné z: <https://mchcb.cz/oblast-socialne-znevychodnenych/dum-sv-pavla/poslani-dsp/>

Městská charita České Budějovice. Č. Budějovice – Městská charita České Budějovice [online], z: <https://mchcb.cz/vyhledavani-v-adresari/?s=nizkoprahove-zarizeni-pro-deti-a-mladez-v-i-p#directory-detail>

*Potraviny pro chudé v ohrožení. Po dotacích přichází nejistota* – Novinky.cz. Novinky.cz – nejčtenější zprávy na českém internetu [online], Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/493391-potraviny-pro-chude-v-ohrozeni-po-dotacich-prichazi-nejistota.html>

MOUSSEAU, F., 2005. Food Aid or Food Sovereignty: Ending world hunger in our time [online]. The Oakland Institute, Dostupné z: <http://www.oaklandinstitute.org/sites/oaklandinstitute.org/files/fasr.pdf>

## **Diplomové a bakalářské práce**

PETROVÁ, Karolína, *Potravinová pomoc – vybrané aspekty*, Olomouc, 2012, Bakalářská práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra rozvojových studií

PAPÁČKOVÁ, Lucie, *Potravinová pomoc a potravinové banky v boji proti chudobě v České republice*, 2016, Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, Studijní program – Rehabilitace

## **Vlastní archiv – rozhovory**

Rozhovor s Barborou BRADOVOU, sociální pracovnice DSP, České Budějovice, 4. 3. 2019

Rozhovor s Markétou ŠVECOVOU, sociální pracovnice V.I.P., České Budějovice, 4. 3. 2019

Rozhovor s Ingrid DULAWOVOU, vedoucí Terénního programu/sociální pracovnice, České Budějovice, 7. 3. 2019

## **Jiné zdroje**

Srov. SASRD, Sasanka, Dokument služby: *Metodika materiální a potravinové pomoci*, Služba Sasanka – nízkoprahové centrum pro rodiny s dětmi, Organizace Městská charita České Budějovice



VRBOVÁ, Andrea, Potravinová pomoc a potravinové banky v České republice, České Budějovice 2019. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Martina Pavelková

**Klíčová slova:** právo na potraviny, potravinová pomoc, potravinová a materiální deprivace, potravinové banky

### **Abstrakt**

Cílem práce je představit potravinovou pomoc a potravinové banky na území České republiky. Práce se věnuje především charakteristice a rozdělení pojmů potravinové pomoci a potravinových bank. Snaží se poukázat na význam potravinové pomoci a na důležité propojení s potravinovými bankami a organizacemi, které se snaží bojovat proti hladu a plýtvání potravin. Důležité je zde představení projektů, které stojí za vznikem spolupráce potravinových bank a organizací. Část práce se také věnuje přímé spolupráci potravinové banky s registrovanými sociálními službami na území Českých Budějovic. Konkrétně se jedná o čtyři registrované sociální služby, které spadají pod organizaci Městská charita České Budějovice, a které aktivně spolupracují s potravinovou bankou. Zde jsem se snažila poukázat na to, jak odlišně se může poskytovat potravinová pomoc v rámci každé služby. Na závěr se práce zajímá o budoucnost potravinové pomoci.

## **Abstrakt**

### **Food aid and food banks in the Czech Republic**

**Key words:** the right to food, food aid, food and material deprivation, Food Bank

The aim of this work is to introduce food aid and food banks in the Czech Republic. The thesis deals mainly with the characteristics and distribution of terms related to food aid and food banks. It seeks to highlight the importance of food aid and the importance of connection with food banks and organizations seeking to fight hunger and food waste. What is important here is the introduction of the projects behind the co-operation of food banks and organizations. Part of the thesis also deals with registered social services in the territory of České Budějovice. Specifically, there are four registered social services, who are covered by the organization Town/Municipal Charity České Budějovice, and which actively cooperate with the Food Bank.